

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra primární a preprimární pedagogiky

Diplomová práce

Lenka Martinovičová

Učitelství pro 1. stupeň základních škol

Homosexualita jako pojem sexuální výchovy v primární škole

Olomouc 2017

Vedoucí práce: Doc. PaedDr. Miluše Rašková, Ph.D.

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí diplomové práce s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.“

V Olomouci dne

.....
Lenka Martinovičová

Ráda bych na tomto místě poděkovala paní Doc. PaedDr. Miluši Raškové, Ph.D., za cenné rady, připomínky a odborné vedení při zpracování této diplomové práce. Také děkuji učitelům a žákům základních škol, u nichž jsem prováděla pedagogický výzkum.

Obsah

ÚVOD	6
I. TEORETICKÁ ČÁST	8
1 HOMOSEXUALITA	8
1.1 Pojem homosexualita	8
1.2 Původ homosexuality	9
1.3 Počet homosexuálů.....	11
1.4 Homosexualita jako nemoc	12
1.5 Registrované partnerství.....	13
1.6 Homosexuálové a děti	15
2 SEXUÁLNÍ VÝCHOVA	18
2.1 Vymezení pojmu	18
2.2 Historie sexuální výchovy	19
2.3 Cíl sexuální výchovy	23
2.4 Obsah a význam sexuální výchovy	24
2.5 Principy sexuální výchovy	26
2.6 Metody sexuální výchovy	29
3 SEXUÁLNÍ VÝCHOVA V RVP ZÁKLADNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	35
3.1 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání.....	35
3.2 Očekávané výstupy	37
3.3 Sexuální výchova v primární škole	38
3.4 Sexuální výchova v zahraničí.....	39
3.5 Učitel sexuální výchovy v primární škole.....	40
3.5.1 Přípravenost učitele na sexuální výchovu	42
Souhrn teoretických poznatků.....	45
II. EMPIRICKÁ ČÁST	46
5 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	46
5.1 Charakteristika zkoumaného souboru a postup při sběru dat.....	46
5.2 Použité metody.....	47

5.3	Test a dotazník pro žáky	47
5.4	Vyhodnocení výsledku výzkumu	49
5.5	Hodnocení vstupního a výstupního testu	59
5.6	Shrnutí výzkumného šetření	69
ZÁVĚR		70
POUŽITÁ LITERATURA.....		72
ELEKTRONICKÉ ZDROJE		76
SEZNAM ZKRATEK.....		77
SEZNAM GRAFŮ.....		78
SEZNAM PŘÍLOH.....		80
PŘÍLOHY		
ANOTACE		

ÚVOD

Jako téma mé diplomové práce jsem si vybrala „Homosexualita jako pojem sexuální výchovy v primární škole“. Homosexualita a celkově výuka sexuální výchovy je velmi ožehavou záležitostí v této době. Proto si někteří rodiče nepřejí, aby jejich děti byly součástí této vyučovací hodiny. Avšak sexuální výchova je takový školní předmět, jako třeba matematika a jiné vyučovací předměty na základní škole. Její snahou je seznámit žáky s lidským tělem a biologickými rozdíly mezi mužem a ženou, partnerskými a osobními vztahy, vztahy v rodině a jinými nejjzákladnějšími pojmy sexuální výchovy. Rodiče chtějí své děti chránit před předčasnou sexualizací a sexuální traumatizací, a tak jako oni, tak i sexuální výchova chce tomuto předejít.

Homosexualita byla a i dnes je širokou veřejností odsuzována. Existují různé falešné mýty o homosexualitě, které vycházejí z úst mnoha lidí, kteří o homosexualitě mnoho neví. Proto bychom neměli opomenout se touto problematikou zabývat a měli bychom ji dětem předkládat co s největší citlivostí.

Hlavním cílem mé diplomové práce bylo zjistit, jaké jsou dosavadní znalosti žáků pátých ročníků v oblasti homosexuality.

Dílčím cílem bylo prostřednictvím jedné vyučovací hodiny sexuální výchovy, s tématem homosexualita, žákům přiblížit danou problematiku a poté pomocí výstupních testů zjistit, jak se touto hodinou jejich poznatky o homosexualitě posunuly. Dalším dílčím cílem bylo zjistit, kde nebo prostřednictvím čeho se poprvé s homosexualitou setkali. Také na koho by se obrátili, kdyby se o tomto pojmu chtěli dozvědět více.

Diplomová práce je rozdělena do dvou částí, kterými je část teoretická a empirická. Teoretická část celkově obsahuje tři rozsáhlé kapitoly. První kapitola se zabývá celkovým pojetím homosexuality. Vymezili jsme si homosexualitu jako pojem pomocí různých definic mnoha autorů. Neopomínali jsme také na pojmy s ní souvisejícími, jako je gay, lesba, coming out, homofobie, atd. Velká pozornost byla také věnována celkovému původu homosexuality a jejímu pojetí v historii. Samozřejmostí bylo také objasnit, jak je to s homosexualitou jako nemoc, zdali tomu opravdu tak je či ne. Také jsme se věnovali registrovanému partnerství a možnostmi mít děti takovýchto homosexuálních párů. Druhá kapitola nám vymezila pojem sexuální výchova a věnovala se její historii, cíli, obsahu, významu, principům a jejími metodami. Poslední kapitola se zabývala taktéž sexuální výchovou, ale z pohledu primární školy a učitele. Proto jsme se na začátek dané kapitoly seznámili blíže s rámcově vzdělávacím

programem pro základní vzdělávání, zakotvením sexuální výchovy a očekávanými výstupy. Dále jsme se přesunuli k sexuální výchově zainteresované do primární školy, k učiteli sexuální výchovy a jeho připravenosti. Velká pozornost byla směřována k učiteli jako takovému, jakou by měl být osobností a jakými předpoklady by měl oplývat. Daná kapitola se také věnuje sexuální výchovou v zahraničí, která je tam taktéž velmi diskutabilní záležitostí. Seznámila nás se státy, ve kterých se taktéž sexuální výchova vyučuje. Nicméně ne každý stát pojímá sexuální výchovu stejně a tak byla daná kapitola velkým přínosem pro objevení různých mezinárodních pojetí této výchovy.

Na teoretickou část navazovala část empirická. Na začátku této části jsme si uvedli, jak bude výzkumné šetření probíhat, a stanovili jsme si cíle. Poté jsme si krátce shrnuli, jak probíhal předvýzkum. Dále následovala celková charakteristika zkoumaného souboru, která nás seznámila s respondenty, pro které byl určen test a dotazník. Po jeho seznámení jsme začali s vyhodnocováním samotného výzkumu. Test i dotazník byl rozdělen na dvě části. Část A zjišťovala znalosti pojmů z oblasti homosexuality a část B se ptala žáků, zdali se již setkali s pojmem homosexualita, popřípadě kde a prostřednictvím čeho. Část A obsahovala 6 otázek a část B 5 otázek. Každá otázka byla vyhodnocena a demonstrována pomocí grafu. Poté následovalo celkové shrnutí daných odpovědí na jistou otázku. Po sesbírání všech dat, byla vybrána jedna třída, kde byla odučena hodina sexuální výchovy na téma homosexualita. Zde se žáci seznámili s pojmy, které jim nebyly blízké, a vše si za pomoci různých aktivit objasnili. Poté jim byl předložen tentýž test a dotazník, kde jsme posléze porovnávali výsledky znalosti dané třídy. Tyto výsledky jsou taktéž demonstrovány pomocí grafů a doplněny o souhrnný komentář.

Závěr mé diplomové práce obsahuje také seznam příloh, použitou literaturu a elektronické zdroje.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 HOMOSEXUALITA

Homosexualita je dnes velmi diskutabilní záležitostí a také širokou veřejností odsuzovanou orientací. Neměli bychom zaujímat o homosexualitě svůj názor, aniž bychom se předtím do této problematiky více ponořili. Tento výrok platí hlavně pro ty jedince, kteří zaujímají k homosexualitě názor negativní. Své názory a postoje je třeba si nejdříve podložit na dostatečném množství zdrojů a informací, kterých je k dispozici mnoho. John R. W. Scott říká: *„Za prvé, je třeba zdůraznit, že jsme všichni lidskými bytostmi, bez ohledu na naši sexuální orientaci. Jinými slovy, neexistuje žádný „homosexuál“ jako samostatný a exkluzivní jev. Existují pouze lidé, lidské bytosti, stvořené k obrazu Božímu, avšak zároveň bytosti porušené a hříšné – se vši slávou i tragikou, kterou tento stav znamená, a to i pro oblast sexu a sexuálních problémů. Jakkoli rozhodně nesouhlasíme s homosexuálními praktikami, neopravňuje nás to odlišťovat ty, kdo se jich zúčastní“.* (Scott, 1998)

1.1 Pojem homosexualita

To, co se skrývá pod pojmem homosexualita, vyčteme z mnoha definic v několika odborných literaturách. V sexuologické literatuře je často kladenou otázkou otázka sexuální orientace, pod kterou se homosexualita jako taková skrývá. Podle Mudr. Fífkové jde o vrozenou citovou a sexuální preferenci jedinců opačného (heterosexualita) nebo stejného (homosexualita) pohlaví. Podle některých odborníků existuje i orientace bisexuální, kdy je dotyčný zaměřen na obě pohlaví stejně. (Fífková, 2009)

Pojem homosexualita a homosexuální byl ještě v polovině devatenáctého století zcela neznámý. V roce 1869 ho do odborného jazyka zavedl maďarský psychiatr Karoly Benkert, a to jako za pejorativní pojmy typu „sodomie“ nebo „pederastie“. Německý autor Karl Ulrich uvedl pro homosexuálního muže termín „urning“ a termín „urningin“ pro homosexuální ženu. (Zvěřina, 2003)

Dnes tuto orientaci na osoby stejného pohlaví, nazýváme homosexualitou zcela běžně. Jednou z definic, která nám tento pojem objasňuje, je definice autorů Brzka a Pondělíčkové: *„Homosexualitou rozumíme sexuální orientaci na osoby stejného pohlaví. Je to celoživotní, neměnný a nositelem nezapříčiněný stav, tedy také nezaviněný, jenž je charakterizován tím, že*

jeho nositel je pohlavně přitahován a vzrušován osobami stejného pohlaví“. (Brzek, Pondělíčková, 1992)

Stehlíková, Procházka a Hromada svou krátkou, ale výstižnou definicí říkají, že je to: *„Výlučná nebo převažující erotická náklonnost k osobám stejného pohlaví“.* (Stehlíková, Procházka, Hromada, 1995)

Ve slovníku frekventovaných pojmů k rodinné a sexuální výchově najdeme definici, která vnímá homosexualitu jako: *„Soubor vlastností a jevů vyplývajících z fyzického a psychického stavu (orientace) k jedinci stejného pohlaví.“* (Janiš, Čížková, 2007)

Nejen česká, ale také zahraniční literatura nám pomůže na tuto problematiku více nahlédnout. Proto si můžeme uvést definici podle Jamese Leslieho McCariho, který říká: *„Homosexuality is a sexual attraction to a member of the same sex, or manifest sexual relations with that person.“* (J. L. McCary, 1967)

Další zahraniční autor uvádí, že: *„Homosexuality simply means the experience of being erotically attracted to a member of the same sex, and men or women who habitually experience strong feelings of this kind are called homosexuals.“* (D. J. West, 1969)

Tak jak nám předchozí definice již prozradila, tito lidé jsou označováni jako homosexuálové. Pro muže, které přitahují jiní muži, používáme označení anglickým slovem gay, které dříve znamenalo veselý, rozverný, rozjásaný, zářící nebo barevný. U žen to jsou lesbičky. Toto slovo vzniklo podle ostrova Lesbos, kde básnířka Sapphó psala básně o milostném životě mezi ženami. (Nedbálková, 2007)

Homosexuální chování odvozujeme od sexuálního chování, což znamená, že člověk provádí fyzicky sexuální praktiky s osobou, v našem případě, stejného pohlaví. Ovšem toto chování nemusí daná osoba vnímat, tedy může mít pohlavní styk s osobou stejného pohlaví, ale nemusí se považovat za gaye či lesbu. (Nedbálková, 2007)

Naopak když se člověk považuje za gaye, lesbu, heterosexuála či bisexuála, hovoříme o sexuální identifikaci.

1.2 Původ homosexuality

Každý nahlíží na homosexualitu jinýma očima. Někdo očima vstřícnýma, někdo nechápavýma a lhostejnýma. Tak to je dnes a bylo i v různých dobách. Ve středověku brali

homosexualitu jako hřích, poté se stala trestným činem a dnes, jak všichni víme, může homosexuální pár uzavřít sňatek.

Lewisohn uvádí: „*Homosexualita byla rozšířena ve všech orientálních zemích starověku*“. (Drápal, 2013)

Babylonská říše brala homosexualitu za zcela nepřijatelnou. Trestem byla kastrace, což bylo stanoveno v Chamurapiho zákoníku.

Mínění o homosexualitě se ve starověkém Egyptě poněkud zlepšilo. I když nebyla brána za něco slušného, co by mělo každého jedince provázet, nebyla tak zcela odsuzována a trestána jako v Babylonské říši. Situace se změnila, pokud byla homosexualita brána jako násilná, např. pokud se jednalo o znásilnění muže mužem, jak se v mytologii pokusil bůh Sutech na Horovi, což je ovšem tvrzení nedokázané. (Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10211487240-experiment/2814-homosexualita-v-dejinach/>)

Velké změny nastaly v antickém Řecku. Ženami bylo pohrdáno a z mužů se stávali prostitutí. Prostituce dospělých mužů byla zcela tolerována, a pokud vedli k prostituci své syny nebo synovce, byli potrestáni jen mírně. Styk s mladými muži, tzv. „eféby“, byl v té době naprosto normální. Mladíci dostávali jak finanční odměnu, tak i drahé oblečení nebo výzbroj.

V Římě byla homosexualita beztrestná a brána za „řecký mrav“. I přesto všechno, by správný Říman homosexuálem být neměl. (Drápal 2013)

Ve staré Číně byla homosexualita založena na taoistické teorii, která považovala homosexualitu za pohlavní vybíjení mezi muži, jakožto plýtvání mužskou silou a narušováním tělesné a duševní rovnováhy. Staří Židé tuto orientaci odsuzovali a trestali ukamenováním. V islámských státech je homosexuální chování velmi rozšířeno a to tím, že mladí svobodní muži mají podle přísného ustanovení koránu zakázán přístup právě k ženě.

U nás v Evropě se od počátku potýká liberální tradice pohansko-antická s přísnou tradicí Židovsko-křesťanskou a to platí i pro Ameriku, když byla Evropany objevena. Křesťanství nám nedovoluje mít sexuální styk před uzavřením manželství a po jeho uzavření nás vede k věrnému a nerozlučnému soužití mezi mužem a ženou. Proto, byla homosexualita z počátku nepřijímána. Jednotliví křesťanští myslitelé, zvláště Tomáš Akvinský, pojímali homosexualitu za hřích. Avšak existovali i takoví, kteří tyto osoby chápali a dávali jim plné právo na erotiku pro ně specifickou.

V roce 1975 došlo k zopakování tradičního odmítavého postoje k homosexualitě v „Prohlášení Kongregace pro učení víry“, kde toto stanovisko bylo znovu zopakováno a rozvedeno v dopise pro biskupy „Pastorace homosexuálních osob“ z roku 1986. Nicméně i tak, zůstaly názory na homosexualitu různé. Někteří homosexualitu odsuzují, jiní ji akceptují. (Brzek, Pondělíčková, 1992)

Do roku 1990 platil diskriminační zákon, který zakazoval homosexuální styk, jakožto třeba jen pozvání na večeri. Od stejného roku bylo homosexuálům dovoleno zakládat spolky a organizace. (Uzel, Mitlöhner, 2007)

1.3 Počet homosexuálů

Určit počet homosexuálů je velmi složitý úkol, i přesto podle různých studií můžeme říct, že jejich výskyt je od 2 do 10%, nejčastěji však okolo 4%. Procenta u mužů i žen jsou rozdílná. Americký sexuolog Kinsey uvádí, že homosexuálních mužů je až 37%, nicméně sem nezahrnoval jen homosexuálně orientované muže, ale muže, kteří se jen jako homosexuálové chovají. Proto můžeme říct, že ti, kteří jsou homosexuálové po celý život, jsou 4%. U žen je to méně a to pouze 1%. (Brzek, Pondělíčková. 1992)

Průzkum Weisse a kol. (1994) uvádí, že v České republice se k homosexualitě hlásí 0,4% mužů a 0,3% žen. 1,4% mužů a 2% žen si nebyla jista. Důvodem je ostych přiznání se k této orientaci. Hlavními důvody jsou například krátké trvání osvěty a gay hnutí, které také trvá jen několik let. Hodně lidí si nechtějí svou orientaci přiznat ani sobě. (Dostupné z: <http://www.004.cz/kolik-je-homosexuálu-a-transsexuálu>)

Flegr říká, že počet homosexuálů je o něco vyšší. Uvádí, že mezi českými muži je 6,7% neheterosexuálů (homosexuálů a bisexuálů) a mezi ženami až 11,5%. (Dostupné z: <http://echo24.cz/a/iyay8/4--homosexuálu-mezí-cechy-jich-je-mnohem-víc-zjistil-vedec>)

Z daných průzkumů tedy nemůžeme zcela říct, zda je vyšší počet homosexuálních mužů či žen. Homosexuálně orientované ženy jsou méně nápadné než muži a proto z našeho pohledu můžeme říct, že mužů je více.

1.4 Homosexualita jako nemoc

„Homosexualita je celoživotní záležitostí, není možné se jí odnaučit ani ji nejde vyléčit“. (Weiss, 2010)

Z následujícího tvrzení můžeme říci, že homosexuálem se člověk rodí, tudíž si nelze vybrat, na jaké pohlaví bude orientován. Bohužel to si někteří z nás nemyslí a domnívají se, že homosexualita nemoc je. Když jsme nemocní, můžeme říci, že nejsme zdraví. Pro upřesnění si pojem nemoc i pojem zdraví definujeme. Zdraví definujeme (WHO) jako: *„Perfektní tělesný, duševní i sociální stav bez nemoci a potíží.“* Oproti zdraví, nemoc přináší značné potíže. *„Pro většinu lidí je to náročná životní situace, která je vnímána jako nepřijemná, obtížně zvládnutelná, někdy jako nezvládnutelná“.* Nemoc nás také omezuje v běžném každodenním životě, ve vykonávání různých prací jak domácích, tak v zaměstnání. Jsme unavení a vyčerpaní. Proto z daných výroků můžeme uznat, že homosexualita nemoc není. (Čechová, Mellanová, Kučerová, 2004). Několik výzkumníků se snažilo přijít na to, zda je homosexualita vrozená či získaná. Někteří z nich pojali homosexualitu za skrytou organickou změnu v chromozomech nebo v hormonální regulaci. Jiní vysvětlovali homosexualitu za organickou nebo funkční poruchu sexuálních center, které se nachází v mozku. Avšak ani jedna z těchto teorií není dokázána. (Buda, 1983)

Další výzkumy jsou založené na biologické dispozici a psychosociálních vlivů jedinců homosexuálně orientovaných. Co se týče biologických dispozic, tak bylo zjištěno, že jedinci pocházející z jednovaječných dvojčat jsou více homosexuálně orientovaní, než jedinci pocházející z dvojčat dvojvaječných. Pro vznik homosexuality se také často uvádí jako příčina rodina, avšak není tomu tak. Pokud je potomek daných rodičů homosexuál, neznamená to, že i u nich tomu tak musí být. Většinou jsou to rodiče heterosexuálně orientovaní a orientace jejich potomka pro ně může být zprvu velice zdrcující. Ovšem rodiče by si měli uvědomit, že jejich dítě je zcela normální a za svou orientaci nemůže. Zdrcení mohou být i sami jedinci homosexuálové, kteří svou orientaci zjistí většinou v pubertálním věku. V tu dobu se mohou cítit jako zcela odlišné bytosti od svých vrstevníků a chtějí být „normální“ jako oni. V tuto chvíli mají jedinci strach, že je budou ostatní určitým způsobem odmítat. Tomuto procesu se říká „homofobie“. Chlapci svoji orientaci zjistí například tím, že oproti svým spolužákům, kteří hodnotí a zajímají se o dívky, oni berou dívky spíše jako kamarádky. Necítí k nim žádné vzrušení a žádnou touhu. To naopak cítí u svých kamarádů, spolužáků, se kterými například hrají ve stejném fotbalovém týmu. I přesto, že svoji orientaci

většinou zjišťují v pubertálním věku, v období dospívání a mladé společnosti mívají pohlavní styk s heterosexuály.

Proces, kdy jedinec hledá svoji orientaci a snaží se ji akceptovat, nazýváme „coming out“. Někteří lidé vnímají homosexuální muže jako zženštilé osoby a naopak homosexuální ženy za drsné, které se většinou oblékají jako muži. Proto si někteří lidé o homosexuálech myslí, že jsou divní, zvláštní, podivínští, praštění, zábavní nebo komičtí. Tyto všechny zmíněné vlastnosti schováme pod slovo „Queer“, které je převzato z angličtiny a označuje všechny nositele a nositelky menšinových sexuálních orientací nebo identit. (Nedbálková, 2007)

Postavení homosexuální menšiny se v posledních letech poněkud zlepšilo, ale i přesto se někteří homosexuální jedinci kvůli své orientaci obracejí na pomoc terapeutů, neboť se potýkají s problémy psychickými, sexuálními i sociálními. (Malinová, 2006)

1.5 Registrované partnerství

Tak jako muž a žena, jakožto heterosexuálové, hledají svého partnera, zamilují se, chtějí uzavřít sňatek a založit rodinu, tak stejně i homosexuálové mají tyto tužby. Když se heterosexuální pár rozhodne vzít, říkáme, že chce vstoupit do manželství. U homosexuálních párů mluvíme o registrovaném partnerství. Jaký je tedy mezi těmito dvěma pojmy rozdíl? Na otázku, co se skrývá pod pojmem registrované partnerství, děti často odpovídají, že je to něco jako „láska přes internet“. Nejspíš je mate přídavné jméno „registrované“, kde si představují zaregistrování se na nějaké seznamce, což je dnes běžným navazováním vztahů dvou lidí. Proto si vše uvedeme na pravou míru a uvedeme si rozdíl mezi manželstvím a registrovaným partnerstvím.

„Vznik manželství představuje významné právní jednání, o kterém je možné hovořit jako o sňatečném obřadu. Vzniká svobodným a úplným souhlasným projevem vůle muže a ženy, kteří hodlají vstoupit do manželství“.

„Registrované partnerství je trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé způsobem upraveným zákonem č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.“ (Plecitý, 2014)

Z daných výroků jsme se dozvěděli, že rozdílem mezi manželstvím a registrovaným partnerstvím, je pohlaví dvou osob. U manželství to jsou heterosexuálové, tedy muž s ženou, u registrovaného partnerství to jsou homosexuálové, tedy muž s mužem, či žena s ženou. Dalším rozdílem je místo, kde tyto páry mohou sňatek či partnerství uzavřít. Osoby, které chtějí vstoupit do manželství, mohou uzavřít občanský či církevní sňatek. Naopak registrované partnerství lze uzavřít pouze před matričním úřadem. Případné uzavření registrovaného partnerství před církví je podmíněno souhlasem církevní instituce a není možné na něj vztahovat nárok.

Podle Stehlíkové, Procházky a Hromady, je registrované partnerství „*Zákonem uznaná forma párového soužití osob, které nemohou či nechtějí uzavřít manželství včetně homosexuálních svazků*“. (Stehlíková, Procházka, Hromada, 1995)

V České republice je možné své partnerství registrovat od roku 2006. První země, kde se partnerství mohlo registrovat, bylo asi v roce 1991 Dánsko. Od roku 2006 do roku 2012 bylo v České republice uzavřeno 1 390 registrovaných partnerství, z toho 963 mezi muži a 427 mezi ženami. (Drápal 2013)

Od přijetí registrovaného partnerství bychom mohli očekávat tento celospolečenský přínos:

1. Prohlubování lidských práv a svobod každého občana
2. Brát homosexuály jako rovnocenné občany naší minority
3. Stabilní vztah těchto partnerů
4. Utváření jejich psychické, sociální, emoční, rodinné a ekonomické stability
5. Vyjasnění si ekonomických, daňových a právních problémů, včetně dědictví, vyživovací povinnosti a společného majetku
6. Snížení rizika přenosu HIV infekce/AIDS
7. Snížení kriminality, často skryté, která zneužívá společenskou stigmatizaci a anonymitu této minority
8. Společné užívání bydlení, vyřešení bytové situace (Stehlíková, Procházka, Hromada, 1995)

U následujících bodů jsme si ujasnili, co vyřeší nebo s čím samotným homosexuálním párům registrované partnerství napomůže. Otázkou ale zůstává, jak je to s homosexuály a dětmi, jenž registrované partnerství uzavřela. To se dozvíme v následující kapitole 1.6.

1.6 Homosexuálové a děti

20. září 2010 vyšel v americkém časopise *National Review* článek „Na obranu manželství“, který říká, že „*důvodem, proč existuje manželství, je to, že pohlavní styk mezi mužem a ženou pravidelně produkuje děti*“. Ale jak je to s homosexuálním „manželstvím“, kde se dítě narodit nemůže?

Jak jsme se již dočetli v kapitole 1.3, člověk může mít pohlavní styk nejprve s osobou opačného pohlaví a až po nějaké chvíli může zjistit, že jeho orientace je homosexuální. Z toho vyplývá, že v předchozích letech s ním mohl uzavřít sňatek a mít děti. Když tohle manželství ztroskotá a každý začíná žít novým životem, začíná ho žít i s dítětem, které si pořídil z předešlého manželství. Proto jedním možným příkladem, kdy homosexuálové mohou mít děti, je částečná péče o dítě se svým stejnopohlavním partnerem či partnerkou.

Další možností, kdy homosexuální páry mohou mít děti, je adopce, která je možná pouze v některých zemích. To v některých lidech vyvolává rozhořčení, neboť si myslí, že tyto děti budou ochuzeny o roli matky či otce, nebo že jejich orientace bude v pozdějším věku též homosexuální. Když si představíme, co vše vykonává v rodině muž v roli otce, či žena v roli matky zjistíme, že někdy i otec může vykonávat to, co matka a naopak. Například i otec umí uvařit oběd, umí vyžehlit prádlo či umýt okna. Matka umí zatlouct hřebík nebo opravit dětem hračky. Z toho vyplývá, že i dva muži nebo dvě ženy, dokážou vychovávat a postarat se o děti, jako plnohodnotní rodiče. Touto problematikou se zabývalo mnoho výzkumů, které přišly na jedno: „*U dětí jednopohlavních rodičovských párů nebylo zjištěno ve srovnání s jejich vrstevníky žádné narušení sexuální identity. Nebyl u nich zjištěn ani vyšší výskyt homosexuální orientace nebo neurotických příznaků, neobjevilo se ani narušení postavení těchto dětí ve vrstevnickém kolektivu. Z odborného hlediska lze proto jednoznačně konstatovat, že neexistují vědecké argumenty proti možnosti výchovy vlastního či adoptovaného dítěte jednopohlavním rodičovským párem. Všechny protiargumenty jsou v podstatě politického, emocionálního nebo náboženského charakteru*“. (Weiss, 2010)

Americká akademie pediatrie (American Academy of Pediatrics) souhlasí s adopcí dětí homosexuály, ovšem Kolegium amerických pediatriů (American College of Pediatricians) s tímto postojem nesouhlasí. Důvodem jsou následující body:

1. Násilí mezi homosexuálními páry je dvakrát až třikrát častější než mezi sezdanými heterosexuálními páry.

2. Homosexuální partnerství je významně náchylnější k rozpadu než heterosexuální vztah. Délka průměrného trvání homosexuálního vztahu je pouze 2-3 roky.
3. Homosexuální muži a ženy jsou nadměrně promiskuitní, dokonce přes soužití v partnerském vztahu.
4. Děti z homosexuálních domácností prožívají častější sexuální zmatek, praktikují homosexuální chování a sexuálně experimentují.
5. Adolescenti, kteří přijímají homosexuální životní styl, jsou více ohroženi depresemi, stavy úzkosti, poruchami chování, drogovými závislostmi a sebevraždnými tendencemi a pokusy. (Drápal, 2013)

Různé studie dokazují, že adopce homosexuálními páry nikterak dětem neškodí a některé naopak prokázaly, že děti vychovávané těmito páry většinou propadají asociálnímu či antisociálnímu chování. Podle toho můžeme usoudit, že nezáleží na struktuře rodiny, ale na tom, jaká v rodině vládne atmosféra a jaké jsou jednotlivé vztahy mezi členy.

Tak, jak jsme se v předešlých i v nynější kapitole dočetli o různých názorech a mýtech o homosexualitě, shrneme si je ještě jednou podle Mudr. Fífkové.

1. Homosexualita jako úchylka.

Nikoli, homosexualita je normální menšinová sexuální orientace.

2. Homosexuálně orientovaní muži jsou zženštělí, homosexuálně orientované ženy jsou mužatky.

Ne, u homosexuálně orientovaných lidí, stejně jako v heterosexuální menšině, existuje nesčetně typů osobností, které chování člověka ovlivňují nejrozmanitějším způsobem.

3. V homosexuálních párech dělá jeden muže a druhý ženu.

Ne, a to ani v rozdělení domácích prací a ani v sexu. Stejně jako u heterosexuálních dvojic vždy záleží na tom, jak se partneři domluví a co komu vyhovuje.

4. Děti by se měly vychovávat tak, aby požadované rodové stereotypy splňovaly.

Ne, dětem by měla být dána v rodině, ve škole a ve společnosti taková volnost, aby mohly rozvíjet své nejlepší vlohy, bez ohledu na to, zda se jim říká „mužské“ nebo „ženské“.

5. Každé dítě, které rodové normativy překračuje, trpí poruchou identity.

Nikoli, skutečnou a zásadní poruchou pohlavní identity (transsexualitou) trpí jen minimální počet dětí. Ale i těm (nebo zejména těm) je třeba vytvořit dobré podmínky k tomu, aby se mohly stát v budoucnu samy sebou.

V posledním bodě se nám objevil pojem transsexualita, který bychom si pro lepší porozumění měli také vysvětlit. *„Transsexualita je sexuální deviace charakterizovaná inverzní sexuální identifikací. Transsexuální muž se identifikuje s ženským pohlavím, transsexuální žena s pohlavím mužským. Tito lidé mají trýznivý a stálý pocit opačné sexuální příslušnosti, než do jaké je nutí jejich tělesné vybavení. Jsou nespokojeni se svým genitálem a přejí si být vybaveni tělesnými znaky opačného pohlaví“.* (Zvěřina, 2003)

2 SEXUÁLNÍ VÝCHOVA

2.1 Vymezení pojmu

Sexuální výchova nás všechny provází po celý život. Setkáváme se s ní v rodině, v obklopení svými vrstevníky, v médiích a také ve škole. V užším slova smyslu můžeme sexuální výchovu chápat jako vyučovací předmět na základní škole, který napomáhá k rozvíjení lidských citů a dobrých mezilidských vztahů. Je neoddělitelnou součástí mravní výchovy, neboť připravuje žáky na život dospělých jedinců. Zajisté, má také své cíle, principy, výchovné prostředky a metody. Rašková ve své publikaci *The specifics of Communication in Relation to Sexuality I: Helping Professions in Relation to Sexuality, Including Persons with Intellectual Disabilities* o sexuální výchově říká: „*Sex education is designed for the current and future life of people aiming to lead a content life, mainly with regard to partnership, marriage and parenthood, and should operate within societal principles and standards*“ (Rašková, 2014).

A abychom mohli lépe do sexuální výchovy nahlédnout, uvedeme si několik definic, které nám k tomu poslouží.

K vymezení pojmu sexuální výchova si uvedeme krátkou, ale velice výstižnou definici podle Täubnera: „*Sexuální výchova je záměrná a cílevědomá formativní činnost vychovatele vůči vychovávanému a v součinnosti s ním*“ (Täubner, 1997)

Z dané definice jsme se dozvěděli, že nejen učitel, ale i rodič či jiná osoba, může vychovávat vychovávaného v duchu sexuální výchovy, za předpokladu, že ho bude cílevědomě formovat a používat k tomu dané návyky, prostředky a metody. To, že je dítě obklopeno sexuální výchovou i v rodině, si mnohdy rodiče ani neuvědomují. Nicméně právě rodina by měla dítěti poskytnout co nejpozitivnější setkání s touto výchovou. Dítě již v útlém věku pozoruje své rodiče, jak se k sobě chovají, jaké mají mezi sebou vztahy. Také jaké mají vztahy k samotnému dítěti. Zde vidí své rodiče jako vzor správného chování, což je velmi důležité pro jeho rozvoj a chování v dospělosti.

Dále uvedeme definici, podle Světové zdravotnické organizace (WHO): „*Podstatu a cíle sexuální výchovy tvoří vše, co přispívá k výchově celistvé osobnosti, schopné poznávat a chápat sociální, mravní psychologické a fyziologické zvláštnosti jedinců podle pohlaví*

a díky tomu zformovat optimální mezilidské vztahy s lidmi svého i opačného pohlaví“.
(In. Uzel, R., 1996, s.62)

„Sexuální výchova má na vychovávaný subjekt významný pozitivní vliv.“ Touto definicí nám přispěl V. Täubner, a jaký pozitivní vliv má mít, si shrneme v následujících bodech:

- a) z hlediska formování kognitivního a informativního rezervoáru rozvíjející se osobnosti, který přispívá k objektivnímu vnímání sebe i vnějšího sociálního prostředí,*
- b) z hlediska formování názorů a postojů k nejširší oblasti lidské sexuality, zdraví, životního stylu, mezilidských vztahů, partnerství, manželství a rodičovství,*
- c) z hlediska tvorby dovedností, návyků a chování v oblastech sexuálního chování, mezilidských vztahů a celé škály osobních dovedností (1996, In. Janiš, K., Täubner, V., 1999, 5)*

Zde jsme si potvrdili, jak je sexuální výchova velmi důležitým pojmem v našem životě a v životě dětí. Proto bychom touto výchovou neměli opomíjet a měli bychom na ni klást velký důraz. A to nejen z pohledu učitele, ale také rodiny, která je první, kde se dítě s touto výchovou setkává.

2.2 Historie sexuální výchovy

Tak jako jiné výchovy, tak i sexuální, má svůj počátek, který sahá až do druhé poloviny 19. století a od kterého se vyvíjela a obměňovala až do současnosti. Na počátku nesla název pohlavní výchova, se kterou se můžeme setkat u filantropů, kteří svými myšlenkami a doporučeními objasňovali tuto oblast. J. B. Bessedow (1724 – 1790) pro názornost používal obraz, na kterém byla rodičí žena s manželem, který ji držel za ruku. Dále na obraze byly jiné předměty a nástroje, které k porodu náleží. Jiní filantropové viděli přínos v pitvání březích zvířat nebo pozorování zvířat při páření. Také doporučovali, aby se na rodičí ženu dívala její rodina, včetně dětí ze sousedství nebo aby děti spolu s dospělými chodily doma nazí. Na přelomu 19. a 20. století se tyto až „extrémní“ názory začaly realizovat ve výchovných útulcích ve Švýcarsku a v Německu. A. Forel (1923, III. díl, 92 – 93) uvádí, co bylo v těchto útulcích zcela normální. *„...nazí koupají se hoši a učitelé pospolu. O pohlavní otázce jedná se tam řádně, přímo, jako o čemsi přirozeném. Především jest důvěrné, přímé obcování mezi hochy a učiteli spolu s nenucenou tělesnou a duševní prací při naprostém*

zákazu lihových nápojů, nejlepším lékem a preventivním prostředkem proti samohaně, pohlavní předčasné zralosti a ostatním sexuálním perversitám, pokud nejsou vrozeny“. I v Čechách se otázkou pohlavní výchovy zabývali různí filozofové a pedagogové, kteří své názory a doporučení uváděli v různých dílech. Za prvního filozofa, který se touto otázkou zabýval, můžeme zmínit B. Bolzana (1781 – 1848) a A. Pařízka (1748 – 1821), který se zabýval problémem pohlavní výchovy v českém školství. A nejen odborné knihy, ale i pedagogické či lékařské časopisy a společnosti, se zabývaly pohlavní výchovou, pohlavním životem. Můžeme zmínit společnost, která vznikla v Berlíně (1913), Mezinárodní společnost pro sexuální výzkum (Internationale Gesellschaft für Sexual-forschung). V USA Sdružení pro pohlavní hygienu (The American Federation for Sex Hygiene) aj.

A.Forel (1923) prosazoval, aby se pohlavní výchovou zabývala jak škola, tak i rodina. Předmětem, kde by se tato výchova měla uskutečňovat, byl přírodopis. Měl žákům přinášet poznatky o pohlavních orgánech, hygienických návycích, menstruaci, pohlavnímu styku, těhotenství, porodu, výběru partnera a ostatních návycích, které přísluší k jedinci, jehož chování by mělo příslušet ke správnému chování ve společnosti. Proto se měla zabývat také prevencí proti nákaze pohlavními chorobami nebo onanií. Přenesení pohlavní výchovy do škol nebylo velmi přijímáno, avšak F. Náprstek (1920, 401) vyslovil dané řešení: *„Základní pohlavní rozdíly i funkce mohou být objasněny dětem v době nevinnosti dětské, před 10. rokem věku, kdy z pozorování vývoje rostlin, z mechaniky přenášení pylu větrem a hmyzem, z oplozování ryb, motýlů, ptactva i zvířat stane se zřejmým, že rozmnožování života rostlinného i živočišného umožněno jest jedině tím, když dvojpólový element biologický setkává se k rozkvětu nového života“.* U nás se o podobné požadavky pokusili na kongresu Volné myšlenky v Praze, roku 1907, avšak byl to opravdu jen pokus. Naopak kde se tato osvěta rozvíjela, byla Itálie, později Jugoslávie, Polsko, Vídeň i USA. V Čechách k tomu dochází až po vzniku Československa, kdy se začínaly zavádět nové osnovy do středních škol (1919).

Touto problematikou se začalo zabývat také zdravotnictví, které chtělo zabránit narůstajícímu počtu osob, které jsou nakažené pohlavní chorobou a předejít nízkému věku prvorodiček. Cílem takto pojaté pohlavní výchovy bylo *„aby náležitými opatřeními byly odstraňovány příčiny, vedoucí k tomu, že pohlavní pud se dříve probouzí a ocitá na nebezpečném a kluzkém scestí.“* Především tělesná výchova byla považována za nejlepší prevenci. *„Je třeba tělesnou výchovu mládeže vésti tak, aby nejmocnější z pudů neprobouzela předčasně, aby probouzení toto nebylo živeno nenáležitou stravou, pitím lihových nápojů, pohlavní pud dráždících a jinou nenáležitou životosprávou. Je třeba bdíti nad duševními*

dráždidly“. V roce 1919 se téma pohlavní výchovy dostává na jednání sjezdu sociálnědemokratických žen a v roce 1920 na jednání Prvního sjezdu učitelstva československého.

Po první světové válce došlo k velkým změnám a k novému přístupu sexuální výchovy. Rozvíjela se prostituce, činnost veřejných domů, rozšiřoval se pornografický materiál a znásilnění, z čehož vyplývalo předčasné vniknutí do sexuálních vztahů mládeže. Tzv. Knihovna pohlavní výchovy, kterou zavedl Zdeněk Záhoř, představovala převýchovu všech vrstev národa (Záhoř, 1924, 6 – 8). Jednalo se o to, aby se mládež, rodiče a široká veřejnost tohoto společensky nežádoucího chování vyvarovala a aby odborně připravila učitele na tuto problematiku. Prostřednictvím různých přednášek, brožur, světelných obrazů, filmů a divadelních představení, byla snaha zabránit tomuto nežádoucímu chování. Proto byly také vydávány různé publikace, populárně naučné spisy a rubriky, např. *Výchova k rodičovství* v časopise *Národní osvěta*. Díky tomu docházelo např. ke zrušení registrování prostitutek nebo vznikl zákon pro potírání pohlavních nemocí. K. Štech (1920, 21) uvádí, že *„cílem pohlavní výchovy je manželství. Úkolem pohlavní výchovy je vést k cíli, k němuž lidstvo směřuje, a to k čistému jednomužství a jednoženství, nebo-li jediné přirozené formě pohlavních styků, které je podmíněno pohlavní abstinencí před sňatkem“*. Podobný názor má i bývalý prezident Československé republiky T. G. Masaryk, který pohlavní výchovu směřuje do roviny mravní a říká, že: *„Cílem našeho pohlavního vývoje je čisté manželství, postavené na základech mravní čistoty“* (Masaryk, T. G., 1924, 7).

Ve třicátých letech se do popředí dostávají témata, prostřednictvím kterých vzniká erotická literatura, historie erotiky, prostituce a jiné odborné studie nebo populárně naučné publikace, které byly určeny také pro rodiče i dospívající mládež. Avšak při okupaci (1939) došlo k zániku veškerých aktivit, které se sexualitou zabývaly. **2. světová válka** opět přinesla prostituci, promiskuitu a znásilnění. Proto po skončení války byla velká snaha škol o to, aby bylo vše tak, jako před válkou. Vědomosti v oblasti sexuality byly poskytovány prostřednictvím vyučovacího předmětu přírodopis, kde z důvodů maximální odbornosti v oblasti anatomie a fyziologie, byli do škol povolávání lékaři. Nicméně ani to nepřineslo změny v pojetí obsahu výuky.

Na počátku 50. let vznikl nový výukový a výchovný předmět, který nesl název *Společenské nauky na vysokých školách*. Obsahem tohoto předmětu byla výchova „nového“ typu člověka. Na základních školách vznikl předmět *Nauka o domácnosti*, jenž byl určen pouze pro dívky, avšak v roce 1953 byl spolu s výukou náboženství zrušen. V roce 1959 vydal ÚV KSČ usnesení, aby ředitelé do výchovných plánů zařadili komplexní působení

školy a aby zde probíhala spolupráce mezi rodiči, žáky a zdravotníky. Důvodem tohoto usnesení byl velký nárůst rozvodovosti a interrupcí. Realizovaly se různé besedy pro žáky a rodiče na téma: „*Výchova k rodičovství a pohlavní výchova mládeže*“, dále beseda jen pro dívky a chlapce: „*Výchova k manželství a rodičovství*“. Učební osnovy obsahovaly rozšířené učivo biologie a dívky 9. ročníku absolvovaly předmět „*Základy péče o dítě*“.

Postupem času se zjišťovalo, že výuka výchovy k rodičovství byla spíše orientována na zdravotnickou osvětu, a proto se do popředí dostával učitel, který by měl být pro výuku připraven po všech stránkách. Měl by mít vše zvládnuté jak po stránce teoretické, tak metodické. Proto byl zaveden vyučovací předmět „*Biologie dítěte a školní hygiena*“, který se zabýval pohlavním životem, pohlavním vývojem sexuálního citění během dětství a dospívání, metodikou sexuální výchovy a výchovou k rodičovství. Pro budoucí učitele vznikl předmět „*Hygiena výchovně vzdělávacího procesu*“, který je měl seznámit s metodickými postupy pro výklad sexuální tematiky na základních školách.

V období 1969 – 1989 byl velký zájem na požadavky sexuální výchovy, neboť velká řada pedagogů, psychologů a lékařů dospěli k závěru, že doposud nebyly žákům předávány takové informace, jaké by jim předávány být měly. Také se do popředí dostala mravní výchova, kde byla rozšířena hlavně výchova k manželství. V roce 1972 přijala vláda usnesení č. 137/1972, které mělo za úkol vypracovat program na výchovu k manželství a rodičovství na základních devítiletých školách. V 70. letech se objevila výchova, která se uskutečňovala v rodinném prostředí a byla označována jako výchova rodičovská. Zde se uskutečňovala individuální forma práce. V roce 1984 přijalo ministerstvo školství dokument „*Zásady a obsahové zaměření výchovy k rodičovství pro střední školy*“, jenž chtěl vychovat jedince jako zodpovědného partnera a rodiče. Tento dokument chtěl taktéž formovat jedince, jeho postoje k přátelství, manželství, rodičovství a k rodině. Další dokument „*Zásady výchovy k manželství a odpovědnému rodičovství*“ (1985, 47), zařadil výchovu k manželství a odpovědnému rodičovství do učebních osnov jednotlivých vyučovacích předmětů. Konkrétně do občanské nauky, přírodopisu, pracovního vyučování a částečně do předmětů český jazyk a literatura, ruský jazyk, tělesná a sportovní výchova. Výchova k rodičovství byla také zařazena do předmětu domácí nauky a to do 5. – 8. ročníku. Nové učební osnovy také obsahovaly přípravu chlapců na život v rodině a učivo o bydlení, odívání a péči o dítě obou dvou partnerů. Ministerstvo školství předpokládalo, že díky těmto předmětům dojde u žáků k rozvoji v oblasti rodičovství a manželství. Nicméně se tak nestalo. Proto se setkávali různí odborníci, kteří hledali východisko této dané situace. Výsledkem bylo usnesení vlády č. 303 ke zprávě „*O výchově k manželství a odpovědnému rodičovství za období sedmé pětiletky*“.

a hlavních úkolech na léta 1986 až 1990“. V tomto usnesení se jednalo o sledování úrovně výchovy k manželství a rodičovství, a také i sexuální výchovy ve všech školách a školských zařízeních.

Od roku 1989 nastaly jisté problémy ke vztahu k lidské sexualitě. Objevil se zájem o prostituci, pornografii, pedofilii a jiná témata, jenž, byly publikovány v různých časopisech. Projevovala se snaha o kvalitu pedagogických pracovníků, kteří mají připravit žáka na budoucí život, především v předmětech Přírodopis a Rodinná výchova. V rámci Pracovního vyučování byla rodinná výchova v roce 1991 zavedena do škol a v roce 1996 do Vzdělávacího programu Základních škol. (Janiš, 2005)

Dnes sexuální výchovu nalezneme v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání, pod vzdělávací oblastí Člověk a jeho svět.

2.3 Cíl sexuální výchovy

Obecně můžeme říct, že cíl je ideální předpoklad výsledků, kterých chceme ve výchovně vzdělávacím procesu dosáhnout. Podle K. Janiše a V. Täubnera (1999, 9) je cíl sexuální výchovy *„odrazem stavu rozvoje a potřeb společnosti a subjektů žijících v této společnosti. Cíl sexuální výchovy je současně i historickým a filozoficko-světónázorovým fenoménem.Obecný ideální cíl sexuální výchovy je kvalitní a zdravý život v partnerství, manželství a rodičovství, přičemž je v něm obsažena harmonie sociální, etická, psychická a biologická“*. (Janiš, 2005)

Učebnice sexuální výchovy stanovuje tyto cíle:

- *ukázat dětem a mladistvým rozmanitost forem projevů sexuality (od potřeby tělesného styku až po potřebu důvěry a bezpečí). Poukázat na to, že rozvoj sexuality u jedince oslovuje všechny roviny jeho zkušeností: myšlení, citění, hmat, čich, zrak i sluch, přání i konání*
- *pěstovat schopnost sexualitu adekvátně vyjádřit sdělením, učit volit úměrná slova a překonávat zbytečná tabu*
- *využívat všech dostupných podnětů z běžného života (např. médií) k sexuálnímu utváření svěřené osobnosti a organizovat výuku nejen při konkrétních lekcích, ale též mimo školu*
- *pěstovat vztah k hodnotám a normám*

- *poskytovat základní potřebné poučení o faktografii, varovat před možným nebezpečím (těhotenství nezletilých, nákaza HIV apod.)*
- *chránit před chybnými informacemi z jiných zdrojů a osvobodovat od směsi nevědomosti a falešného umění, zbavovat klišé, mýtů, předsudků*
- *přístupovat citlivě k odlišnosti pohlaví, k odlišnosti homo- a heterosexuality apod.*
- *vést k pochopení, že sexualita může mít mnoho tváří: od krásné, uspokojivé a plné rozkoše až po ošklivou, nepříjemnou, či děsivou. Odstraňovat bariéry mezi představami a běžným životem*
- *odborně i metodicky se pohybovat na výši své doby*
- *být blízko k aktuální kultuře mládeži (Sielert, 1994)*

Jelikož je sexuální výchova úzce spojena s etikou, měli bychom vedle cílů uvést také etické zásady, kterými by se měl každý vychovávající řídit. Jako některé zásady můžeme uvést *pojímání rovnocennosti mužů a žen v sexuální morálce, odmítání rasové diskriminace, odmítání porušování osobní svobody prostřednictvím psychického a fyzického nátlaku či agrese, respektování pozice homosexuálů ve společnosti.* (Rašková, 2007)

Těmito, ale samozřejmě i jinými zásadami, které existují, by se měl vychovatel zabývat a řídit. Měl by co v největším rozsahu zabránit tomu, aby jedinci měli co dočinění s agresí, útoky, zneužitím, pornografií atd. Úzce můžeme říci, aby jedinec vedl spořádaný partnerský a rodinný život.

PaedDr. Kubrichtová říká, že: *„Jde především o to, aby se žáci naučili normám a pravidlům společenského života, rozvinuli své rozumové, citové, volní a charakterové vlastnosti, aby chránili a byli zodpovědní za své zdraví, ale i ostatních, byli uzpůsobeni plnohodnotnému životu. I k tomu přispívá samozřejmě sexuální výchova“.* (Kubrichtová, 2009)

2.4 Obsah a význam sexuální výchovy

Každý vyučovací předmět, ať už povinný či nepovinný, ba i zájmový kroužek, má svůj obsah. Obsahem se rozumí témata a náplň vyučovacího subjektu. Každý vychovatel se řídí podle určitého plánu, ale nesmíme opomenout na to, že musí zohledňovat specifické a individuální zvláštnosti jedince. Musí brát v potaz jeho dosavadní stav vědomostí,

dovedností a návyků. Poté podle toho může stanovit obsah, který bude náplní dané hodiny. Z tohoto důvodu můžeme konstatovat, že obsah bychom neměli chápat jako neměnné dogma.

Obsah sexuální výchovy má tři hlavní oblasti, které se navzájem prolínají a doplňují:

- a) oblast informativně poznávací (kognitivní)
- b) oblast emotivně postojová
- c) oblast dovedností, návyků a chování

Obecně můžeme říci, že malé děti se lépe učí než dospělí. Proto také už děti v předškolním věku navštěvují například jazykové školy, a tak již v nízkém věku znají nejzákladnější slova cizího jazyka. Dokážou přijímat informace, které pro ně zatím nejsou podstatné, ale v jisté míře jsou pro ně srozumitelné. Proto vše, co se týká získávání vědomostí, nacházíme pod **oblastí informativně poznávací**. Zde se žák setkává s různými informacemi, které jistým způsobem akceptuje. A tak, jak přijímá a akceptuje informace jiných předmětů, tak i informace ze sexuální výchovy. Čím dříve se žák s oblastí sexuální výchovy setká, tím více se může vyvarovat některým způsobům disociálního, asociálního či až antisociálního chování. Také bude více pozitivně nahlížet na homosexuální menšinu a jiné minority, se kterými se může setkat. Pokud bychom s předáváním informací začali ve věku pozdějším, mohlo by být na předcházení daného chování a daných postojů pozdě. Vytváření pozitivních postojů k získaným informacím, nám poslouží **oblast emotivně postojová**. Pokud se žák dozví nějakou informaci, jakožto informaci negativní, neměl by k ní prokazovat postoj pozitivní, ale právě naopak by k ní měl prokázat určitý odstup. Chceme tím říci, že pokud žák dostane jisté informace v oblasti alkoholismu, měl by se alkoholu vyhýbat. To ovšem není nikde zaručené, a tak úkolem této oblasti je, aby si žák vytvářel silně identifikované a interiorizované postoje. Vychovatel, který umí vytvořit žádoucí postoje, je velkou vzácností, neboť k utváření osobnosti jedince nenapomáhají jen kvanta vědomostí a dovedností, ale také vytváření názorů a postojů k dané problematice. Aktivní částí celé sexuální výchovy je **oblast dovedností, návyků a chování**. Bohužel tato oblast není vychovateli upřednostňována a je spíše založena na vštěpování informací. Pro utváření dovedností, návyků a chování, může vychovatelům posloužit celá řada prostředků a metod. Žáci se mohou vžít do určitých sociálních rolí, mohou řešit daný problém na dané téma a sami nebo ve skupině přemýšlet nad určitou otázkou jisté problematiky. (Täubner, 1997)

Můžeme konstatovat, že obsahem sexuální výchovy jsou vědomosti, postoje, dovednosti, návyky a chování, které má žák během sexuální výchovy získat. Pro vytváření

obsahu sexuální výchovy, se můžeme řídit podle následujících podmínek a vlivů: (Janiš, K., Täubner, V., 1999)

1. *aktuální společenská potřeba, která je podmíněna objevem nebo růstem různých negativních jevů (např.: růst sexuálně přenosných nemocí, objev nových nebezpečných nemocí – AIDS, vysoký počet interrupcí, vysoký počet rozvodů, zneužívání dětí, komerční zneužití sexuality, narušení mezilidských partnerských vztahů, atd.)*
2. *vlivy ze zemí, které modelují představy společenského vývoje ostatních zemí a tím i představy o výchově občanů*
3. *tradice a kultura společnosti, politika a ideologie státu*
4. *aktuální společenské normy, zákony a pravidla života ve společnosti z hlediska současného i budoucího*
5. *rozvoj vědeckého poznání především v pedagogice, psychologii, biologii člověka, medicíně, sexuologii a dalších příbuzných vědách*
6. *oponentní postoje, které vyplývají především z různých světonázorových postojů ostatních sociálních skupin (Janiš, 2002)*

I přesto, že sexuální výchova není samostatným předmětem na základní škole a její obsah je zařazen do jiných vyučovacích předmětů, neměli bychom zapomínat na její důležitost. Z výše uvedeného textu jsme zjistili, že důležitost sexuální výchovy je opravdu na místě. Přináší nejen poučení o sexu, ale napomáhá vychovávat mladého člověka.

2.5 Principy sexuální výchovy

Pedagogické principy jsou nejobecnější požadavky, normy a pravidla vyplývající ze zákonitostí výchovně vzdělávacího procesu. V obecné pedagogice se můžeme setkat například s principy cílevědomosti, soustavnosti a systematičnosti, aktivnosti, názornosti aj. Formulací těchto a jiných principů se zabýval například Jan Amos Komenský, Johann Heinrich Pestalozzi nebo John Dewey. Principy sexuální výchovy podle Täubnera vyplývají z dlouhodobých zkušeností a vědeckých poznání. Proto, že sexuální výchova sama o sobě je velmi specifický předmět, má také své specifické principy. Nejzákladnější principy sexuální výchovy jsou:

- **Princip spolupráce rodiny a školy**

Učitel (vychovatel), který chce vyučovat hodinu sexuální výchovy, musí před samotnou realizací informovat rodiče o jejím obsahu a metodách, které bude aplikovat. Rodič by s její realizací měl souhlasit a může se jí i zúčastnit.

- **Princip začlenění sexuální výchovy do obecného projektu výchovy dítěte**

Sexuální výchova probíhá neustále a je součástí záměrných i nezáměrných postupů učitelů či vychovatelů, tedy může probíhat i v případě jiných vyučovacích předmětů a veškerým výchovným působením učitele či vychovatele.

- **Princip vědeckosti v sexuální výchově**

Spočívá v tom, aby veškeré informace, které učitel nebo vychovatel žákům předává, byly pravdivé a objektivní.

- **Princip důvěry**

Ve výchovně vzdělávacím procesu učitel formuje vědomosti, postoje, dovednosti a chování dětí, a jeho důvěra v tomto procesu je velmi důležitá. Proto je princip důvěry v sexuální výchově nepostradatelný a patří k těm nezákladnějším. Učitel musí u dětí vzbudit pocit důvěry, která vede žáky k neobávanému svěřování se učiteli nebo k různým dotazům.

- **Princip koedukovanosti v sexuální výchově**

V předávání vědomostí pro dívky i chlapce, by neměl být žádný rozdíl. Chlapci i dívky by měli být schopni vzájemné komunikace o sexualitě. Koedukovaná sexuální výchova učí žáky mravních dovedností, etikety a vzájemných vztahů. Také žáky připravuje na budoucí partnerské chování mezi mužem a ženou a celkově na sexuální chování.

- **Princip etičnosti v sexuální výchově**

Sexuální výchova vede žáka k určitému mravnímu chování a vychovává ho v zodpovědného člověka, či partnera do budoucnosti. Etičnost vede žáka ke správnému společensky mravnímu chování a to i v oblasti sexuality. Proto je důležité, aby byla sexuální výchova vedena v kontextu etiky přátelství, lásky, partnerského, manželského a rodičovského chování. Princip etičnosti je hlavně realizován k výchově postojů, mravních dovedností a chování.

- **Princip aktivity žáka a spolupráce se žákem**

V sexuální výchově si učitel volí různé aktivizační metody, kterými chce zefektivnit průběh vyučování. Neměl by ale opomíjet žáka, který by měl být spolutvůrcem na sobě samém. Princip aktivity žáka a spolupráce se žákem napomáhá k vytváření žákových postojů k jednotlivým oblastem, jevům a hodnotám, jež by měl být trvalý a použitelný. Takový postoj lze vytvořit pouze na základě aktivní spolupráce žáka s učitelem.

- **Princip komplexnosti a harmonie v sexuální výchově**

Je velmi důležité, aby se všechny oblasti sexuální výchovy rozvíjely najednou. Aby se jednotlivá témata prolínala a spirálovitě rozvíjela s přibývajícím věkem žáků. Zřetel je brán na procesy biologického, sociálního a psychického zrání. Témata sexuální výchovy s výchovou postojů, dovedností a chování, by měly být mezi sebou vyvážené.

- **Princip osobnosti sexuálního pedagoga**

Každá škola jmenuje učitele, který je zodpovědný za sexuální výchovu na škole. Sexuální pedagog má i roli konzultanta či poradce a má odpovědnost za vzdělání v sexuální pedagogice, a v jiných disciplínách, které jsou z ní odvozené. Musí mít dostatečné vzdělání v pedagogice, psychologii, sexuologii, zdravotě, etice, etiketě, didaktice sexuální výchovy aj.

- **Princip přiměřenosti v sexuální výchově**

Tento princip je jeden z nejnáročnějších principů sexuální výchovy. Přiměřenost chápeme z hlediska biologického, psychického a sociálního a pojmáme ji jako náročný postup ve vzájemně se prolínajících oblastech. Součástí sexuální výchovy je také přiměřenost k regionu, tradicím regionu, k sociální skupině, rodině, světovému názoru a dosavadnímu způsobu života žáků. V práci učitele je tento princip realizován v přiměřenosti užívání metod, prostředků, obsahu a cílů sexuální výchovy.

V publikaci (Sielert, U., Pondělíček, I., 1994, 7) se uvádí tzv. speciálně didaktické principy, mezi které řadíme princip laskavosti a přátelskosti ve výuce, princip empatie a zbavování strachu, princip budování odpovědnosti a ochrany sebe i druhého, princip práva na omyl a individuální přístup, princip tolerance k právům a názorům druhého. (Janiš, 2002)

2.6 Metody sexuální výchovy

Pro realizaci sexuální výchovy, je krom cílů, principů a prostředků, také důležité znát aktivizační metody sexuální výchovy. Autor Täubner zdůvodňuje důležitost těchto zvláštních metod takto: „*Kromě běžných a jiných metod a forem výuky vyžaduje sexuální výchova ještě metody a formy, které respektují právě specifiku sexuální výchovy, jež se projevuje v intimnosti, vnitřní angažovanosti, v aktuálnosti i projekci do budoucna. Jde především o metody, které významně aktivizují spolupráci chovance a současně dokáží respektovat jeho zvláštnosti nejen dispoziční, ale i postojové a názorové.*“ (Täubner, 1997)

Proto se učitel nabízí daný výběr aktivizačních metod, které může v sexuální výchově použít, avšak musí brát zřetel na osobnost žáka a metodu vhodně použít k danému tématu.

1. Dialogické aktivizační metody

Dialogické aktivizační metody jsou založené na vzájemné komunikaci mezi žákem a učitelem. Učitel klade otázky, na které žák odpovídá a zároveň ho vede k formulování správného závěru. Důležité je, aby učitel i žák dospěli ke stejnému závěru. Podle typu interakce třídíme tyto metody na:

- 1) Dialog v plénu nebo ve skupině
- 2) Dialog na podnět simulovaného dialogu
- 3) Dialog na základě písemných otázek žáků – dětí
- 4) Dialog na základě referátu žáka

Ad1) Učitel klade žákům otázky a vyzývá je, aby odpověděli a aby také zaujali postoje i k odpovědím svých spolužáků. K vyvolání dialogu můžeme použít tzv. burzu nápadů. Učitel vznese nějaký určitý problém a žáci „pokřikují“ na učitele a nabízí mu jakékoliv nápady pro vyřešení daného problému. Např. „*Navrhněte, co má udělat dívka, když má nějakého chlapce ráda a stydí se mu to říct*“. Jisté nápady či způsoby řešení, můžou žáci psát na tabuli či nahrávat a diskutovat o nich. Dalším vhodným prostředkem je hlasování, kdy učitel rozdává dětem dvě barevné karty a vyzývá je k hlasování. Např. „*Kdo souhlasí s tím, že mu má dívka napsat, ať zvedne červenou kartu, kdo s tím nesouhlasí, zvedne kartu modrou.*“ Tímto způsobem získá učitel přehled nad názory dětí, které přejdou k následnému dialogu. Obdobou dialogu ve skupině nebo v plénu je tzv. řetězový dialog (diskuze). Ten vede žáky k naslouchání názorů druhých, kde si mohou vytvářet své vlastní názory.

Ad2) Simulovaný dialog je částečně připravený. Připravuje ho učitel s dalším odborníkem (psychologem, právníkem či sexuologem), někdy i s vybranými žáky. Učitel spolu s odborníkem vede před žáky dialog na určité téma, kterému žáci naslouchají a utváří si k němu vlastní postoj a názor. Takový dialog se může konat nejen před žáky, ale i před jejich rodiči, kteří do diskuze přímo nezasahují, ale mohou jen radit svým dětem. Také i spolu s dětmi se můžou podílet na výběru témat, jako je např. alkohol, očekávání přírůstku do rodiny apod.

Ad3) Daný dialog je založen na anketě. Žáci se pomocí písemných dotazů ptají a učitel nebo jiný odborník na ně veřejně odpovídají. Taková anketa může mít i opačnou formu, kdy žáci odpovídají na dotazy, které jim předkládá učitel. Pro snadné vyhodnocování můžeme použít tzv. alternativní anketu, v níž učitel zadává anketní otázku. Např. „*Pokládáš za vhodné, aby otec koupal, krmil a přebaloval malého kojence?*“ Poté předloží žákům několik alternativních odpovědí a žák si jednu vybere. Dané výsledky učitel zhodnotí prostřednictvím skupinového dialogu.

Ad4) Následující metoda je určena spíše pro starší žáky, neboť se jedná o metodu náročnou a předpokládající samostatné studium různých literatur, prostřednictvím kterých žák vypracuje referát na dané téma. Vypracovaný referát odprezentuje před žáky, se kterými později vstoupí do dialogu.

2. Problémové metody

Problémové metody závisí na určitém problému, problémové situaci, kterou mají žáci za úkol vyřešit. Tyto metody se realizují nejčastěji ve skupině, ale mohou být také užity v individuální práci s žákem či při hromadném vyučování.

Učitel nastolí žákům určitou problémovou situaci, která je v pravém slova smyslu zformovaný úkol. Danému úkolu se žáci snaží porozumět a poté přemýšlí nad možným řešením, o kterém později diskutují. V průběhu je učitel naslouchá a kontroluje, nicméně i přesto by žáci k danému závěru měli dojít sami. V rámci problémových metod se využívají případové metody, které vznikly na pracovišti Harvard Business School začátkem 20. století. Mezi takové případové metody patří:

- 1) Harvardská (rozborová) studie
- 2) Fiktivní studie
- 3) Řešení konfliktu

- 4) Metody živé případové studie
- 5) Metoda postupného seznamování s případem
- 6) Syndikátní metoda

Ad1) Daná metoda je velmi náročná na přípravu, obzvlášť je náročná časově a je určena spíše pro starší školní věk či adolescenty. Učitel zadá žákům určitý problém, který zpravidla bývá poměrně dlouhý, obsahuje mnoho souvislostí a problém, jakožto zformovaný úkol, který nemusí být zpravidla zcela jasný. Problémovou situací v tomto případě bývají situace ze života, které musí být přiměřené k věku žákům a měly by být v co dočinění s právě probíraným tématem. Danou situaci můžou žáci řešit několik dnů, můžou ji řešit jak ve škole, tak i doma prostřednictvím domácích úkolů, a také se občas využívá při různých mimoškolních akcích dětí. K řešení jim také mohou pomoci různí odborníci, např. psychologové, kriminalisté, atd., kteří jsou pozváni do výuky.

Ad2) Tato metoda, oproti předchozí, není tak časově náročná a je určena pro jakýkoliv věk. Žákům je předložen daný problém, jehož podstatou je to, že mu chybí některé údaje, které si žáci musí nějakým způsobem obstarat. Žáci od učitele obdrží určitý text nebo jim ho učitel může přednést. Poté děti pracují ve skupinkách, v nichž je určen vždy jeden mluvčí, který po vzájemné diskuzi mezi nimi oznámí řešení daného problému.

Ad3) Metoda řešení konfliktu je vhodná zvláště pro řešení mezilidských vztahů, například řešení manželských či partnerských sporů nebo sporů rodičů s dětmi. Žákům je předložen popis konfliktu, kde se dostávají do role rozhodčího a jejichž úkolem je vyslechnout si obě dvě strany. Po vyslechnutí mohou předložit své řešení tohoto konfliktu a nakonec sám učitel žákům předloží další možnosti řešení. Tuto metodu mohou využívat nejen učitelé, ale i rodiče či praktický vychovatel mimo vyučování.

Ad4) Daná metoda je založena na reálném příběhu, který žák či učitel prožil. Příběh je žákům předložen a ti poté nabízejí svá možná řešení. Učitel daná řešení posoudí a na závěr pronese to, jak byl příběh opravdu vyřešen.

Ad5) Při této metodě si žáci zahrají na tzv. detektiva, jehož úkolem je vypátrat co nejvíce důkazů a cest, které mu napomohou k vyřešení jistého problému. Při jeho řešení učitel žáky sleduje a jejich klíčové momenty zapisuje na tabuli. Velmi efektivní je, když učitel žákům

předloží příběh, který se skutečně stal a nakonec jim sdělí, jak opravdu proběhl. Také je velmi přínosné vytvořit žákům vhodné motivační a atraktivní prostředí. Metoda je spíše pro žáky středního školního věku.

Ad6) Syndikátní metoda je založena na skupinovém vyučování. Každá skupina má svého vedoucího a svého experta, který jí je přidělen. Takovým expertem může být student pedagogické fakulty nebo dokonce i rodič, jenž je expertem velmi osvědčený. Takový expert s každou skupinou diskutuje, předává jim chybějící informace a kontroluje vymezený čas. Každá skupina dostane problém, jenž se snaží vyřešit. Pravděpodobné je, že každá skupina předloží jiné řešení. K těmto odlišnostem vede učitel celou diskuzi. Tato metoda je použitelná od středního školního věku.

3. Inscenační metody

Na rozdíl od metod problémových, kdy žáci řeší danou problémovou situaci slovně, v inscenačních metodách určitý problém nebo konflikt hrají a modelují sami. Tím se učí vhodnému sexuálnímu chování. Učí se také rozhodovat za situace, za které přebírají zodpovědnost. Mezi inscenační metody můžeme zařadit:

- 1) Strukturní inscenace
- 2) Nestrukturní inscenace
- 3) Demonstrativní inscenace

Ad1) Učitel přesně popíše role, zadá problém a žáci – herci, podle daných instrukcí problém řeší. Takovou situaci může řešit jen pár žáků – herců a ostatní můžou tvořit publikum. Takové inscenaci říkáme inscenace strukturní. Simultánní strukturní inscenace je taková, do níž jsou zapojeni další žáci – herci, kteří působili jako publikum. Publikum může také do řešení problému vstupovat a pomáhat hercům.

Ad2) Do této inscenaci vstupují maximálně tři herci. Jejich role jsou popsány učitelem a problém není uveden. Nestrukturní inscenace je založena na improvizaci herců, kteří často předvádějí sebe nebo své rodinné příslušníky. Učitel musí při diskuzi a v závěru, sledovat svůj výchovný záměr.

Ad3) Hlavními aktéry této metody nejsou žáci, ale najmutí herci, kteří jistou konfliktní situaci mají předem pečlivě sešranou. Žáci jsou jen pouze diváci, kteří po skončení vstupují do

diskuze o právě sehrané inscenaci. Pozorovat mohou také videozáznam nebo film, po jehož skončení taktéž vstupují do diskuze. Pokud chtějí, mohou si ukazované role zkusit zahrát podle svých představ. Tato metoda je vhodná pro jakoukoliv věkovou skupinu.

4. Metody využívající psychodramatické techniky

Metody využívající psychodramatické techniky jsou určeny spíše pro starší školní až adolescentní věk. Jsou založeny na emocionální a intelektové vyspělosti, dobré slovní zásobě a zkušenostech. Důležité je, aby ve třídě vládla důvěrná a přátelská atmosféra. Učitel zadá nějakou situaci nebo problém a žáci by ji měli zahrát podle svých představ. Mezi nejznámější metody využívající psychodramatické techniky patří:

- 1) „Monolog“
- 2) „Dvojník“
- 3) „Zrcadlo“

Ad1) Žáci utvoří kruh, kde uprostřed sedí jeden dobrovolník hovořící sám k sobě. Učitel navodí určitý problém. Žák sedící uprostřed kruhu nahlas přemýšlí a snaží se problém poznat a nakonec dospět k závěru. Po monologu, se ostatní žáci zapojí do diskuze, kde můžou dobrovolníkovi i poradit, jak by měl přemýšlet a postupovat. Celková délka monologu by měla trvat asi 10 – 15 minut.

Ad2) Následující metoda je podobná metodě „Monolog“, avšak její provedení je složitější a může mít více variant. Metody se zúčastní tři hráči a ostatní jsou diváci. Dva hráči sedí proti sobě a za jedním z nich stojí jeho dvojník, který představuje jeho vnitřní hlas. Hráči sedící naproti sobě diskutují o předem zadaném konfliktu a dávají prostor dvojníkovi. Ten nahlas říká myšlenky, ovšem ne úplně stejné, které při diskuzi napadají hráče, za kterým stojí. Pouze se inspiruje jeho pochybnostmi, zvědavostí a strachem. Učitel během hry může dvojníka vyměnit za někoho z publika a tím může do hry přinést nové nápady. Na závěr následuje společná diskuze a celkové shrnutí učitelem.

Ad3) Jeden žák dostane určitou případovou předlohu, která je v nejčastějším případě velmi emotivní, náročná a eticko-sexuální. Zrcadlem se stanou ostatní žáci, kterým je zadán nějaký problém. Pomocí metody „burza nápadů“ odrážejí své myšlenky a pocity, které na ně působí ze sebereflexe hráčky. Ta jen poslouchá, co jí zrcadlo říká. Až zrcadlo (žáci) skončí, hráč se snaží korigovat svůj první pohled do zrcadla právě podle odrazu, který dostal. Poté musí

učitel včas celou akci ukončit. Daná metoda spolu s dvěma předchozími je určena spíše pro starší školní věk.

Pro zefektivnění výchovně vzdělávacího procesu žáků v sexuální výchově je dalším vhodným prostředkem hra. Slouží jako motivační prvek, ale především navozuje neformální atmosféru a volnější, nezávaznou konverzaci mezi učitelem a žákem. Existuje mnoho her, které učitel volí podle věku žáků a právě probíraného tématu. Jako takový nápadník nám může posloužit například kniha „Sexuální výchova – kniha netradičních metody výuky“, kterou pro české podmínky upravil Ivo Pondělíček. (Täubner, 1997)

3 SEXUÁLNÍ VÝCHOVA V RVP ZÁKLADNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

3.1 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání patří mezi hlavní kurikulární dokumenty. Kurikulární dokumenty jsou vytvářeny na státní a školní úrovni. Zmíněný Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV) spolu s Národním programem vzdělávání patří mezi úroveň státní. Národní program vzdělávání vymezuje počáteční vzdělávání jako celek. RVP se dělí na jednotlivé etapy a to na předškolní, základní a střední vzdělávání. RVP ZV navazuje na Rámcový vzdělávací program předškolního vzdělávání (RVP PV). Kurikulární dokumenty, které spadají pod školní úroveň, se nazývají školní vzdělávací programy (ŠVP), které si vytváří každá škola sama. Zmíněné dokumenty jsou veřejné a jsou přístupné pro pedagogickou i nepedagogickou veřejnost.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání přináší základní vzdělání pro žáky, obsahuje klíčové kompetence, kterých by měli žáci na konci základního vzdělávání dosáhnout. Obsahuje také očekávané výstupy a učivo jednotlivých předmětů, které spadají pod dané vzdělávací oblasti.

V rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání se sexuální výchova nachází v oblasti Člověk a jeho svět. Tato oblast je určena pro 1. stupeň základního vzdělávání a je členěna do pěti tematických okruhů:

Místo, kde žijeme

Lidé kolem nás

Lidé a čas

Rozmanitost přírody

Člověk a jeho zdraví

Poslední okruh, který jsme zmínili, a to Člověk a jeho zdraví, se zabývá problematikou sexuální výchovy. Spočívá především na základě poznávání člověka jak z hlediska biologického, tak fyzického. Zabývá se člověkem od narození až po dospělost. Dalšími pojmy tohoto okruhu jsou denní režim, hygiena, výživa a mezilidské vztahy. Důležitým úsekem je také poučení o zdraví a nemocech, o zdravotní prevenci a poskytnutí první pomoci. Tím by si

žáci měli uvědomit cennost svého zdraví. Vše si žáci uvědomují pomocí různých modelových situací a pomocí různých pomůcek.

Učivem tohoto okruhu jsou následující body, které jsou vyňaty z Rámcově vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, platného od 1. 9. 2016.

- 1. Lidské tělo** – stavba těla, základní funkce a projevy, životní potřeby člověka, pohlavní rozdíly mezi mužem a ženou, biologické a psychické změny v dospívání, základy lidské reprodukce, vývoj jedince.
- 2. Péče o zdraví** – zdravý životní styl, denní režim, správná výživa, výběr a způsob uchovávání potravin, vhodná skladba stravy, pitný režim; přenosné a nepřenosné nemoci, ochrana před infekcemi přenosnými krví (hepatitida, HIV/AIDS), drobné úrazy a poranění, prevence nemocí a úrazů, první pomoc při drobných poraněních, osobní, intimní a duševní hygiena.
- 3. Partnerství, manželství, rodičovství, základy sexuální výchovy** – rodina, vztahy v rodině, partnerské vztahy, osobní vztahy, etická stránka vztahů, etická stránka sexuality.
- 4. Návykové látky, závislosti a zdraví** – návykové látky, hrací automaty a počítače, závislost, odmítání návykových látek, nebezpečí komunikace prostřednictvím elektronických médií.
- 5. Osobní bezpečí, krizové situace** – vhodná a nevhodná místa pro hru, bezpečné chování v rizikovém prostředí, označování nebezpečných látek; bezpečné chování v silničním provozu, dopravní značky; předcházení rizikovým situacím v dopravě a v dopravních prostředcích (bezpečnostní prvky), šikana, týrání, sexuální a jiné zneužívání, brutalita a jiné formy násilí v médiích.
- 6. Přivolání pomoci v případě ohrožení fyzického a duševního zdraví** – služby odborné pomoci, čísla tísňového volání, správný způsob volání na tísňovou linku.
- 7. Mimořádné události a rizika ohrožení s nimi spojená** – postup v případě ohrožení (varovný signál, evakuace, zkouška sirén); požáry (příčiny a prevence vzniku požárů, ochrana a evakuace při požáru); integrovaný záchranný systém.

(Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/RVP_ZV_2016.pdf)

3.2 Očekávané výstupy

Z výše uvedeného souhrnu učiva tematického okruhu Člověk a jeho zdraví, jsme zjistili, že oblastí sexuální výchovy se zabývá bod 3 – „Partnerství, manželství, rodičovství, základy sexuální výchovy“. I přes to, že pojem homosexualita se zde přímo neobjevuje a objevuje se spíše v ročnících druhého stupně základních škol, můžeme ho dětem aspoň přiblížit a to nejlépe žákům pátých ročníků.

Co by měl žák 1. a 2. období v oblasti Člověk a jeho zdraví umět, si shrneme v následujících bodech, lépe řečeno v očekávaných výstupech, které předpokládají, že žák osvojené učivo dokáže aplikovat v různých situacích v běžném životě. Očekávané výstupy přikládáme z RVP ZV.

Očekávané výstupy – 1. období (1. – 3. ročník)

- *uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle; projevuje vhodným chováním a činnostmi vztah ke zdraví*
- *rozezná bezpečí různého charakteru, využívá bezpečná místa pro hru a trávení volného času; uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu, jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných*
- *chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné; ovládá způsoby komunikace s operátory tísňových linek*
- *reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech*

Očekávané výstupy – 2. období (4. – 5. ročník)

- *využívá poznatků o lidském těle k vysvětlení základních funkcí jednotlivých orgánových soustav a k podpoře vlastního zdravého způsobu života*
- *rozlišuje jednotlivé etapy lidského života a orientuje se ve vývoji dítěte před a po jeho narození*
- *účelně plánuje svůj čas pro učení, práci, zábavu a odpočinek podle vlastních potřeb s ohledem na oprávněné nároky jiných osob*

- *uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události; vnímá dopravní situaci, správně ji vyhodnotí a vyvodí odpovídající závěry pro své chování jako chodec a cyklista*
- *předvede v modelových situacích osvojené jednoduché způsoby odmítání návykových látek*
- *uplatňuje základní dovednosti a návyky související s podporou zdraví a jeho preventivní ochranou*
- *rozpozná život ohrožující zranění; ošetří drobná poranění a zajistí lékařskou pomoc*
- *uplatňuje ohleduplné chování k druhému pohlaví a orientuje se v bezpečných způsobech sexuálního chování mezi chlapci a děvčaty v daném věku*

(Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/RVP_ZV_2016.pdf)

3.3 Sexuální výchova v primární škole

Primární neboli základní škola je označována jako všeobecně vzdělávací instituce, která je povinná pro žáky od šesti let. Předává žákům vědomosti, dovednosti a návyky, podílí se na formování celé jejich osobnosti. Nesmíme opomenout na to, že tohle vše předává ve všech složkách výchovy, tudíž i v sexuální. (Janiš, 2008)

Jak jsme už zmínili v předešlých kapitolách, tak sexuální výchova má svůj obsah a význam, cíle, principy a metody. V podmínkách primární školy je „*koncipována jako součást rozvoje pozitivního lidského citění a mezilidských vztahů v rámci záměrné a cílevědomé (formativní) činnosti pedagoga a žáka*“. (Rašková, 2007)

Tak jako v zahraničí, tak i v České republice je sexuální výchova součástí kurikulárních dokumentů. V Rakousku, v Německu, v Anglii a v Izraeli, je sexuální výchova ve školách vyučována již od prvních tříd. Naopak v Belgii nebo ve Francii se vyučuje až od 11-12ti let. V Rusku bylo v roce 1996 vyučování sexuální výchovy zrušeno, nyní je předmětem nepovinným a její výuka je možná až od 15ti let. Polsko a Slovensko, taktéž jako Česká republika, začleňuje sexuální výchovu také již do prvních tříd, avšak záleží na učiteli, jako velkou pozornost této výchově věnuje. (Rašková, 2008)

Sexuální výchova v České republice, jakožto součást primárního vzdělávání, má spolu s jinými evropskými státy několik společných prvků. Řadí se mezi povinné předměty a je

součástí všech vyučovacích předmětů, tudíž není samostatným předmětem. Je určena jak pro dívky, tak chlapce, tudíž můžeme říci, že se jedná o výchovu koedukovanou. Nabízí žákům doplnění či obohacení různých osvojených znalostí, které by již měly mít získané prostřednictvím rodiny. Učitel by měl mít dobře zvládnutou metodiku sexuální výchovy a znát způsoby, kterými by tyto získané znalosti rozšířil a obohatil. Nejen učitel, ale také různé organizace či centra by měly žákům předat co nejvíce vědomostí a poznatků v oblasti sexuální výchovy. (Rašková, 2008)

Z psychologického hlediska si můžeme říci, o co se žáci v jednotlivých ročnících zajímají, neboť procházejí určitými zákonitostmi sexuálního chování.

V prvním a druhém ročníku základní školy již mají žáci nějakou představu o tom, jak se narodí dítě. Představují si různé možnosti toho, jak takový porod vypadá. Tyto představy a informace o dané tématu mají spíše dívky než chlapci. **Ve třetím a čtvrtém ročníku** se dívky a chlapci více sbližují. Začíná se zde projevovat bližší přátelství mezi nimi, což označují například jako „oni spolu chodí“ nebo „on ji sbalil/ ona sbalila jeho“ apod. V tomto věku začínají projevovat větší zájem o sexuální tematiku. Vzhledem k tomu, si začínají dělat srandu z různých sexuálních aktivit a pojmů, nebo je začínají kreslit na papír či tabuli. **V pátém ročníku** se můžeme setkat s žáky, kteří jsou s porovnáním svých vrstevníků, více vyspělejší. Týká se to zejména pohlavních orgánů a znaků. Z toho důvodu se u těchto žáků projevuje stud, neboť před ostatními žáky mohou být středem posměchu. (Janiš, *Helga, aneb, Učitelům do kapsy*, 1992)

Není důležité znát jen to, co se má v konkrétním ročníku vyučovat, ale také to, o co se žáci zajímají. Co v jistém věku cítí a prožívají.

„Sexuální výchova by se měla realizovat jako nedílná součást výchovy ke zdraví od 1. ročníku, a to na základě principu spolupráce školy a rodiny, nadále mimo jiné působí jako prevence před možnými riziky a naplňuje právo dítěte na informace včetně práva na sexuální vzdělávání“. (Štěrbová, Rašková, Procházka, Prouzová, 2012)

3.4 Sexuální výchova v zahraničí

Výuka sexuální výchovy není diskutabilní záležitostí pouze v České republice, ale také v mnoha jiných zemích. Její problematikou se ve Sborníku celostátního kongresu v Pardubicích v roce 2006 zabýval Doc. PhDr., PaedDr. Kamil Janiš, CSc. Mezinárodní

problematika sexuální výchovy se začala až po druhé světové válce, především ze strany lékařů. Objevovaly se různé výzkumy, které vplouvaly do dané problematiky a do představ lidské sexuality. Můžeme zmínit výzkumy A. C. Kinseyho (1948, 1953) nebo u nás J. Hynieho. Sedmdesátá léta již vyžadují potřebu řešení otázek sexuální výchovy, a proto se v různých zemích mění její pojmenování. V Norsku se do škol zavádí povinný předmět s názvem „Lidská sexualita“ (1971) a v roce 1974 se mění na název „Rodina“. Toho roku se oba spojují a vytváří nový název předmětu „Učit se žít společně“.

Osmdesátá léta přinášejí velkou váhu na otázky a informace lidské sexuality, které vedou k tzv. „předimenzování“. Je zvýšená pozornost především k rodinné a rodičovské výchově. Jiné vybrané otázky sexuální výchova zůstávají opodál.

Široké pojetí sexuální výchovy můžeme jednoznačně uvést do Švédska. Snižuje se zde počet sexuálně přenosných chorob, počet mladistvých matek, počet znásilnění, pedofilie, mravního ohrožování dětí apod. Za tohle vše patří dík dlouhodobé realizaci sexuální výchovy a různým akcím, které zabraňují rozšiřování a podporování tohoto nežádoucího chování. Ve Švédsku také dochází ke změnám názvů, i k přeměnám obsahu sexuální výchovy. V roce 1977 se přejmenovává na předmět „Výchova k sexuálním a lidským vztahům“.

Jiné země, které se sexuální výchovou též zabývají, jsou Dánsko, Francie, Japonsko, Itálie, Portugalsko, Německo, Velká Británie a USA. Musíme ale konstatovat, že v každé zemi je pojetí této výchovy jiné. Např. ve Velké Británii jsou přednášky s tématy o sexualitě upravené zákonem, který umožňuje, aby o jejich obsahu i stylu výuky, rozhodoval ředitel. V Itálii se sexuální výchova opírá o vědecko-technický a katolický přístup. Portugalsko se vlivem katolické církve snaží o odstranění této výchovy, a proto je řazen mezi předměty nepovinné. V Německu má sexuální výchova spíše podobu sexuální osvěty. (Dostupné z: <http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cisloclanku=2006102103>)

3.5 Učitel sexuální výchovy v primární škole

První místo, kde se dítě setkává se sexuální výchovou, je rodina. Zde pozoruje vzájemné vztahy mezi rodiči a rodinnými příslušníky, které by měly být pozitivní, měly by oplývat láskou a vzájemnou úctou, kterou si dítě přenesení do budoucího života. Avšak ne vždy tomu tak je. Proto je důležité, aby na tohle učitelé jak mateřských, tak základních škol byli

připraveni. Stanou se tedy těmi, kteří budou navazovat na rodinu, prostřednictvím které se žáci se sexuální výchovou prvotně setkali nebo budou právě těmi, kteří jako první žáky s touto výchovou seznámí.

Spilková uvádí, že: „*Učitel primární školy už není jen to, kdo sděluje, řídí, rozhoduje, kontroluje, ale je chápán především jako facilitátor žákova vývoje a učení, jako citlivý diagnostik v odhalování individuálních zvláštností dětí, který se snaží dotáhnout každého žáka ke stropu jeho možností, jako průvodce na cestě za poznáním, který uvádí do věcí, pomáhá orientovat se v okolním světě, inspiruje, podněcuje, pomáhá budovat sebedůvěru, sebeúctu apod.*“ (Lukášová-Kantorková, 2003)

Výše uvedená definice nám napomohla nahlédnout na osobu a úlohu učitele primární školy. Byli jsme přesvědčeni o tom, že úloha učitele je velmi důležitá a neodmyslitelná. Je velkou součástí žákova života, neboť v jeho mladším školním věku krom předávání základních vědomostí, dovedností a návyků, také formuje jeho osobnost. A jak je to s učitelem sexuální výchovy?

„*Učitel primární školy má mimořádné postavení v edukačním procesu žáků mladšího školního věku, protože ve výuce zpravidla funguje jako jediný specializovaný pedagog a jako první začíná formovat žáka*“ (Rašková, 2008)

Samozřejmě tak jako učitel obecně, tak i učitel sexuální výchovy musí být vybaven vším, co uváděla definice podle Spilkové. Z definice podle Raškové můžeme konstatovat, že sexuální výchovu nemůže vyučovat každý, ale ten, kdo má zvládnutou jak didaktiku, tak metodiku sexuální výchovy. Tedy pedagog specializovaný. Takový pedagog by měl mít zájem se v této oblasti neustále vzdělávat a z toho důvodu jsou k dispozici různá Pedagogická centra, která takové vzdělávací akce pořádají. Můžeme zmínit také Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu, ve které si mohou pedagogové vyměňovat své zkušenosti a názory, a tím nabývat nového obzoru o učitelství sexuální výchovy. (Kusý, 2004)

Učitel sexuální výchovy by měl rozlišit dva cíle, kterých chce dosáhnout:

1. Předat žákům co nejvíce poznatků týkající se osobní hygieny, režimu dne, prevenci úrazů a nehod. Dále vytvářet pozitivní mezilidské vztahy mezi žáky, obzvlášť mezi chlapci a dívkami.

2. Poskytnout žákům dostatečné množství podnětů k budoucímu životu. Navodit žáka k pochopení role otce, matky, manžela či manželky. Přípravovat je na budoucí rodinný život, týkající se nejen vztahu mezi mužem a ženou, ale také výchovy dítěte ve zdravé harmonické rodině. (Svobodová, Vodrážka, 1977)

Kromě cílů, musí také učitel dodržovat určité zásady:

1. Informace předávané žákům musí být vždy založeny na pravdě.
2. Předávání různých poznatků musí být srozumitelné a přizpůsobeny věku žáků.
3. Jednotlivé témata by měly být promyšlené.
4. Uvědomovat si individuální zvláštnosti žáků. (Svobodová, Vodrážka, 1977)

Pokud se učitel rozhodne probírat téma z oblasti sexuální výchovy, měl by o tom informovat rodiče. Tedy měl by je také seznámit s tím, co chce s dětmi probírat, čeho tím chce dosáhnout a jaké metody použije. Rada školy může rodičům předložit učební texty, pomůcky a různé programy, se kterými budou žáci pracovat. Pokud si rodiče nepřejí, aby se jejich dítě této hodiny zúčastnilo, je učitelovou povinností to respektovat. Nicméně největšího úspěchu sexuální výchovy docílíme tehdy, jsou-li její účastníci rodina-škola-obec. (Machová, Marádová, Klement, 1998)

Učitel sexuální výchovy předává žákům různé poznatky této oblasti. Než začne samotnou hodinu realizovat, měl by zvážit věkové a individuální zvláštnosti žáků dané třídy. Samozřejmě nedílnou součástí této realizace je, aby ve třídě panovala přátelská atmosféra a mezi učitelem a žáky probíhala vzájemná důvěra. Sexuální výchova je v kontextu etiky a etických zásad, tudíž by se jim měl učitel řídit a postupně je seznamovat i žáky.

3.5.1 Přípravenost učitele na sexuální výchovu

Jak jsme již zmínili v předchozí kapitole, učitel je ten, který formuje osobnost žáka a předává jim vědomosti a zkušenosti nezbytné do života. Z. Helus klade na zřetel následující body, které jsou důležité pro přípravu učitelů primární školy:

1. Brát zřetel na individuální zvláštnosti žáků.
2. Udržovat ve třídě kolektivismus, kooperaci a toleranci.
3. Vytvořit si pozitivní vztah s rodiči.

4. Využívat možnosti dané obce či města, kde škola působí.
5. Mít pozitivní vztah s jinými učiteli, udržovat kolegiálnost a celkově vytvářet pozitivní klima.
6. Být sám sobě neustále učitelem a kritikem. Umět zhodnotit svou práci a mít snahu se neustále vzdělávat a zdokonalovat. (Lukášová-Kantorková, 2003)

Ještě dříve, než se učitel učitelem stane, musí absolvovat vysokou školu a pak se chtít nadále zdokonalovat a více vzdělávat. Samostatný obor pro učitele sexuální výchovy zatím v České republice neexistuje, ale je pouze zahrnut do celkového studia primárního vzdělávání a to v Liberci, v Olomouci a v Praze. Proto existují různé příručky a didaktiky, které napomohou učitelům k přípravě výuky sexuální výchovy, neboť připravenost učitele k sexuální výchově je velmi náročná a tím pádem důležitá. Podle Vašutové, jsou profesní kompetence připravenosti učitele k sexuální výchově definovány jako: „*otevřený a rozvoje schopný systém profesních kvalit, které pokrývají celý rozsah výkonu profese v komponentách znalostí, dovedností, zkušeností, postojů a osobnostních předpokladů, které jsou vzájemně provázené a chápány celostně. Kompetence je konstruktem, který charakterizuje efektivní jednání učitele v jednotlivých vrstvách jeho činnosti a v jednotlivých pedagogických rolích*“.(Rašková, 2008)

Učitel by měl k výuce sexuální výchovy přistupovat s určitou odborností a citlivostí, neboť s dětmi probírá témata, která pro ně mohou být citlivá nebo ostýchavá. Avšak nesmí se toho bát, nesmí téma přeskočit nebo by ho neměl ochudit. Měl by zvolit takový přístup, který bude pro danou třídu nejvhodnější a nejefektivnější. A aby byl, měl by se každý učitel sexuální výchovy vyvarovat používání příliš odborných termínů, vulgárních označení, zesměšňování některých pojmů či otázek, uvádět konkrétní příklady na jeho osobu nebo na osobu jemu známou, vznětlivě reagovat a odbíhat od právě probíraného tématu. (Janiš, *Helga, aneb, Učitelům do kapsy.*, 1992)

Naopak tomu, čemu by se správný učitel vyvarovat neměl, si uvedeme v požadavcích na připravenost učitele k sexuální výchově podle Raškové:

1. *Učitel by měl být osobností zralou, stabilní a klíčovou, která se stává žákovi vzorem pro jeho chování a hierarchii hodnot.*
2. *Učitel musí mít odbornou kvalifikaci, která vyžaduje profesní znalosti, dovednosti i osobnostní předpoklady.*

3. *Učitel musí rozumět problematice sexuální výchovy a znát vyučovací strategie i metody zprostředkování učiva.*
4. *Učitel musí ovládat znalosti pedagogicko-psychologických zvláštností žáků mladšího školního věku a nejen ve vztahu k sexuální výchově.*
5. *Učitel musí disponovat základními znalostmi o sexuální výchově, proto by měl:*
 - *znát koncepci sexuální výchovy v současné primární škole a souvislosti s jejím historickým vývojem,*
 - *definovat sexuální výchovu a vymežit její základní cíle,*
 - *znát obsah sexuální výchovy v primární škole,*
 - *znát etické zásady, sexuální a reprodukční práva, humanizační aspekty sexuální výchovy,*
 - *vědět, v jakých rovinách probíhá sexuální výchova dítěte,*
 - *orientovat se v principech, specifických metodách, formách i prostředcích a uplatňovat je při realizaci sexuální výchovy.*
6. *Z hlediska osobnostních předpokladů a osobnostního přístupu by učitel měl:*
 - *učit žáky dovednostem v přiměřené míře a adekvátně k jejich věku,*
 - *komunikovat se žáky otevřeně, srozumitelně, přímo a pravdivě,*
 - *umět improvizovat, vhodně argumentovat na dotazy a nestydět se,*
 - *dokázat vytvořit příznivou atmosféru a mít důvěru žáků,*
 - *ochotně se žáky diskutovat a mít k sexuální výchově pozitivní vztah,*
 - *nevyhýbat se sexuální výchově a nepřekrucovat, netabuizovat či nezatajovat žákům objektivní poznatky ze sexuální výchovy,*
 - *vyměňovat si názory o problematice sexuální výchovy s ostatními kolegy.*
7. *Učitel by se měl dále profesně rozvíjet a rozšiřovat svoji poznatkovou bázi, která patří k důležitým součástem odborné kvalifikace učitelů. (Rašková, 2008)*

Souhrn teoretických poznatků

V kapitolách teoretické části jsme se především věnovali homosexualitě a sexuální výchově, o čemž nám vypovídá také název této diplomové práce. Na začátku jsme se věnovali homosexualitě jako takové. Objasnili jsme si veškeré pojmy s ní související. Vpluli jsme do původu homosexuality a udělali jsme si představu o tom, jaký je takto orientovaných osob výskyt. Dále jsme se přesvědčili o tom, jak je to s homosexualitou jako nemoc. Nezapomněli jsme také na pojem registrované partnerství, které s homosexualitou úzce souvisí a na možnosti homosexuálních párů mít děti. Další velkou kapitolou byla sexuální výchova, která v této diplomové práci má velkou důležitost. Vysvětlili jsme si pojem sexuální výchova, vymezili její cíl, obsah, význam, principy a metody. Samozřejmě jsme také nezanevřeli nad historií sexuální výchovy, která nám napomohla nahlédnout na její dřívější pojmání. Poslední kapitola se věnovala ukotvení sexuální výchovy do primárního vzdělávání, s čímž samozřejmě souvisí podkapitoly o Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání a očekávané výstupy. Dále jak je sexuální výchova v primární škole zakotvena, jaký má být učitel sexuální výchovy a jaká by měla být jeho připravenost. Samozřejmostí také bylo uvést sexuální výchovu v zahraničí, neboť problematika výuky sexuální výchovy není otázkou jen České republiky, ale také jiných zemí.

Na teoretickou část bude navazovat empirická část, kde si vytyčíme hlavní a dílčí cíl této části. Zcharakterizujeme si použité metody, dotazník a test pro děti a následně budeme vyhodnocovat předem sesbírané data. Pro přehled výzkumu použijeme grafy, ke kterým bude vždy připojeno celkové shrnutí.

II. EMPIRICKÁ ČÁST

5 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

V empirické části diplomové práce jsme se pokusili zjistit, jaké mají žáci pátých ročníků základních škol znalosti v oblasti homosexuality. Také jsme zjišťovali, zdali o homosexualitě dříve slyšeli, kde nebo prostřednictvím čeho a pokud by se o ní chtěli dozvědět více, tak na koho by se obrátili.

V této části diplomové práce byl použit kvantitativní výzkum a byl určen pro žáky pátých ročníků základních škol. Žákům byl přidělen test a dotazník. Po sesbírání těchto dat byla vybrána jedna třída, ve které byla odučena hodina sexuální výchovy. Tato hodina se zabývala problematikou homosexuality a pojmy s ní souvisejícími. Poté dané třídě byl opětovně rozdán výstupní test a dotazník, kde jsme zjišťovali, o kolik se v daných znalostech žáci posunuli. Po sesbírání těchto dat byla pro vyhodnocení použita „čárkovací metoda“.

Hlavním cílem této diplomové práce bylo zjistit, jaké jsou dosavadní znalosti žáků pátého ročníku základní školy v oblasti homosexuality. Poté porovnat výsledky vstupního, výstupního testu a dotazníku. Zjistit, zdali hodina o homosexualitě byla účinná.

Dílčím cílem této práce bylo zjistit postoj žáků k homosexualitě jako takové, jestli o ní slyšeli, jak často a prostřednictvím čeho. Také zdali by se o ní chtěli dozvědět více a na koho by se s touto otázkou obrátili.

Předvýzkum

Předvýzkum proběhl necelé dva měsíce před samotným sbíráním dat. Test i dotazník vyplnilo sedm žáků pátého ročníku základní školy. Hlavním problémem byla část B – dotazník, kde u některých otázek měli žáci zakroužkovat vždy jednu možnost z více nabízených. Zde žáci zakroužkovali jen jednu a ostatní ne. Proto předvýzkum napomohl tomu, aby při samotném šetření byla obzvlášť tato část žákům lépe vysvětlena.

5.1 Charakteristika zkoumaného souboru a postup při sběru dat

Test i dotazník se skládal ze dvou částí. Část A: Co víš o homosexualitě? Část B: Kde jsi poprvé slyšel o homosexualitě? Část A se týkala vědomostí žáků na téma homosexualita a část B se žáků dotazovala na jejich postoj ke stejnému tématu. Test i dotazník byl anonymní

a byl určen pro žáky pátých ročníků základních škol. Proto, že téma homosexualita se probírá spíše na druhém stupni základních škol, byl právě vybrán tento ročník.

Celkový počet respondentů byl 116, z toho 52 dívek a 64 chlapců. Respondenti byli obzvlášť ze škol kraje Olomouckého a Vysočina. Zadání bylo žákům vždy jasně vysvětleno a samotné vyplnění jim trvalo asi dvacet minut.

Po sesbírání všech dat byla vybrána jedna třída, která se zúčastnila hodiny na téma homosexualita. Zde žáci dělali různé činnosti, které jim napomáhali do problematiky lépe proniknout. Při vyhodnocování testu jsme také zjistili, co dělá žákům největší problém a k tomu byla také hodina nejvíce směřována. Po výuce této hodiny žáci za necelý týden dostali stejný výstupní test a dotazník, prostřednictvím kterého se zjišťovala úspěšnost odučené hodiny a osvojené vědomosti žáků.

Výzkumné šetření proběhlo od září 2016 do prosince 2016.

5.2 Použité metody

Ke kvantitativnímu výzkumu jsme použili metodu didaktického testu a anonymního dotazníku. Test byl nazván jako část A: Co víš o homosexualitě? Žáci zde odpovídali na otázky týkající se homosexuality. Čtyři otázky byly otázky otevřené a dvě uzavřené, tedy celkem tato část obsahovala šest otázek. Dotazníkem byla část B: Kde jsi poprvé slyšel o homosexualitě? Zde jsme se dozvídali o prozatímním zájmu dozvědět se o homosexualitě více a jejich prozatímním povědomí o ní. Část B obsahovala celkem 5 otázek uzavřeného typu. Tedy celkem bylo žákům předloženo jedenáct otázek.

5.3 Test a dotazník pro žáky

Test i dotazník obsahoval úvodní instruktáž k jeho vyplnění, faktografické otázky a samotný test a dotazník rozdělený do částí A a B.

První položka se týkala osobních údajů žáka, konkrétně jejich pohlaví.

V části A, se otázky č. 1, 2, 3, 4, 5 a 6 týkaly oblasti homosexuality, kde první čtyři otázky byly otevřeného typu a zbylé dvě uzavřeného typu.

V části B se první dvě otázky zaměřovaly na to, zdali žáci již o homosexualitě slyšeli, kde a jak často.

Otázka č. 3 se žáků pídila po tom, jestli se setkali s člověkem, který je homosexuál.

Zbylé dvě otázky této části zjišťovaly postoj žáků k homosexualitě. Zaměřovaly se na chť žáků dozvědět se o homosexualitě více a na koho by se v tomto případě obrátili.

V části B byly otázky pouze uzavřeného typu.

Všechny otázky byly položeny jasně a srozumitelně.

5.4 Vyhodnocení výsledku výzkumu

Pro utřídění předem nasbíraných dat byla zvolena tzv. „čárková metoda“. Poté vyhodnocené výsledky byly vyjádřeny procentuálně a následně zobrazeny v grafech. U každé otázky je poskytnut komentář a celkové shrnutí.

Výsledky výzkumu a jejich analýza

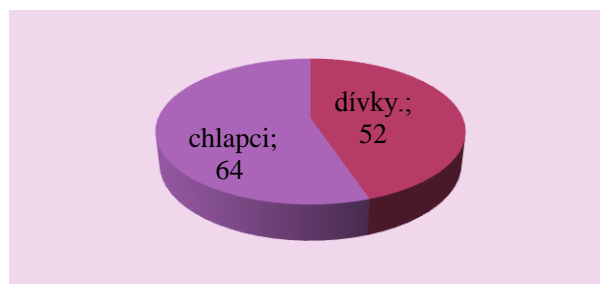
Celkový počet dotazovaných žáků: **116**

Z toho dívek: **52**

Z toho chlapců: **64**

Osobní údaje

Graf č. 1 – pohlaví respondentů (žáků)

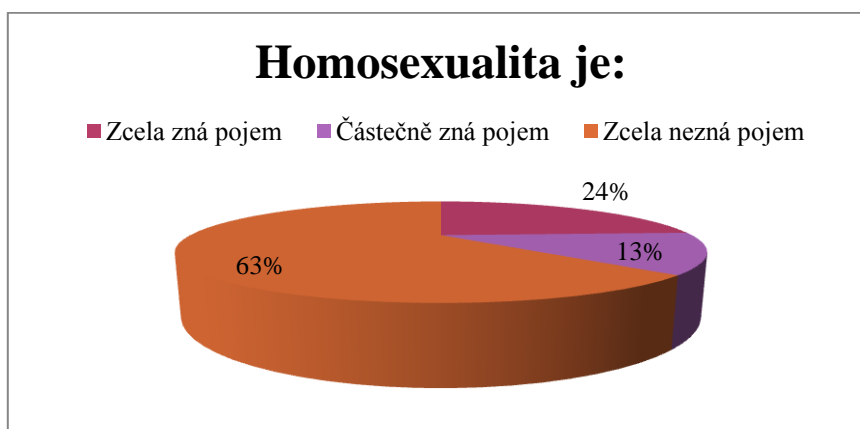
Část A: Co víš o homosexualitě?

Část A měla za cíl zjistit, jaké jsou obecné poznatky žáků o homosexualitě. Zdali ví, co to je, také jestli znají pojem gay, lesba a registrované partnerství. Dále měli žáci rozhodnout, zda je homosexualita nemoc a zda ji lze vyléčit.

Otázka č. 1

Homosexualita je:

Graf č. 2 – vyhodnocení otázky č. 1

Shrnutí: Úkolem žáků bylo zodpovědět, co si představí pod pojmem homosexualita. Vycházíme – li z různých definic o homosexualitě, které se zmiňují o citové a erotické náklonnosti k osobám stejného pohlaví, zjistili jsme, že více jak polovina (63%) žáků, tento pojem zcela nezná. Částečně pojem zná 13% a těch, kdo ví, co to homosexualita je, je 24%, což je pouhých 28 žáků ze 116. Z grafu můžeme na první pohled vidět, že pojem homosexualita je pro žáky pátých ročníků zatím zcela pojmem neznámým. Za správnou odpověď jsme považovali např.

To je, že muž miluje muže a žena ženu.

To, že holka je na holky a kluk na kluky.

Když se milují 2 klukové nebo 2 holky.

Že se má rád pán s pánem nebo žena s ženou.

Je to vztah, který je mezi osobami stejného pohlaví.

Když chodí kluk s klukem nebo holka s holkou.

Je když se do sebe zamiluje třeba kluk a kluk nebo holka a holka. Tím chci říct, že se do sebe zamilují dvě stejná pohlaví.

Láska stejného pohlaví.

Když se stejné pohlaví navzájem milují.

Do nesprávných odpovědí jsme zařadili:

Když pár má stejný orgán (pohlaví).

Holka/kluk obtěžuje násilím.

Homosexualita je muž se ženou.

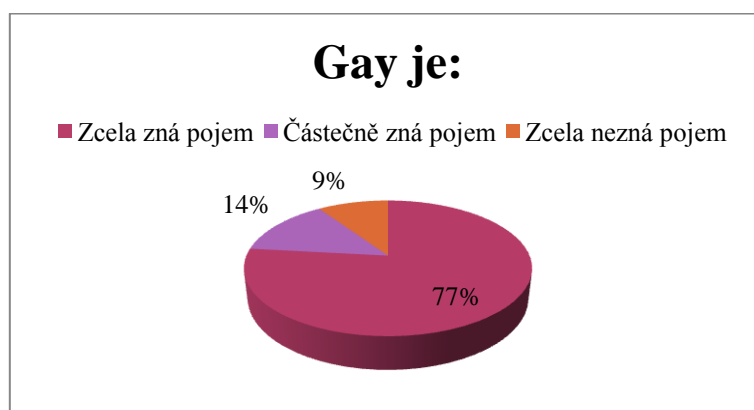
*Nevím určitě, buď člověk chodí se zvířaty nebo ten, který chodí s neživými věcmi.
Homosexualita je, když se chlapec a dívka mají rádi a rozhodnou se udělat miminko.
Chlap se ženskou se mají rádi a udělají děti.
Když je osoba na opačné pohlaví, např. holka na kluka, kluk na holku.
Pohlavní stik.*

Velká většina žáků na danou otázku neodpověděla vůbec nebo napsala, že neví.

Otázka č. 2

Gay je:

Graf č. 3 – vyhodnocení otázky č. 2

Shrnutí: Hned po prvním pohledu na graf můžeme říci, že pojem gay, je pro žáky mnohem známější, než pojem homosexualita. Pojem gay zná více než polovina žáků ze 116 a to celých 89 (77%). Částečně pojem zná 16 žáků a pouhých 11 žáků tento pojem nezná. Většinou žáci odpovídali:

Kluk co má rád kluky.

Kluk, který miluje kluka.

Chlap co miluje chlapa.

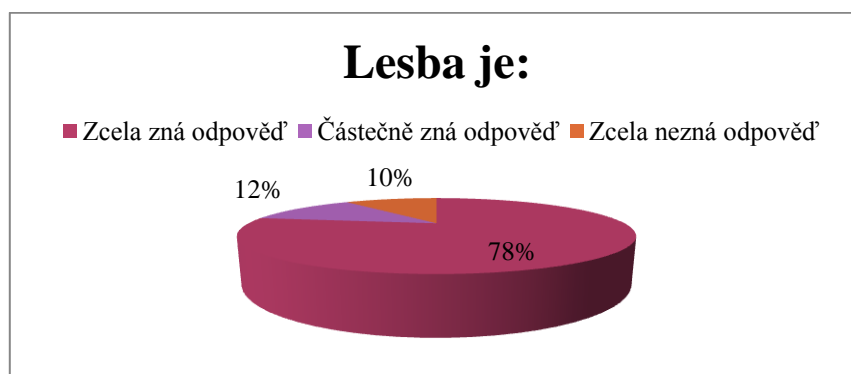
Když se mají dva chlapi rádi.

Kluk, který je na kluky.

Otázka č. 3

Lesba je:

Graf č. 4 – vyhodnocení otázky č. 3

Shrnutí: Pojem lesba je pro žáky poměrně zcela známý, tak jako pojem gay. Pojem lesba zná 78% respondentů, což je celých 90 žáků ze 116. Částečně pojem zná 12% a pouze 10% žáků se očividně s tímto pojmem nikdy nesetkali. Nejčastější správné odpovědi:

Lesba je to, že je na holky.

Holka co má ráda holky.

Žena co miluje ženu.

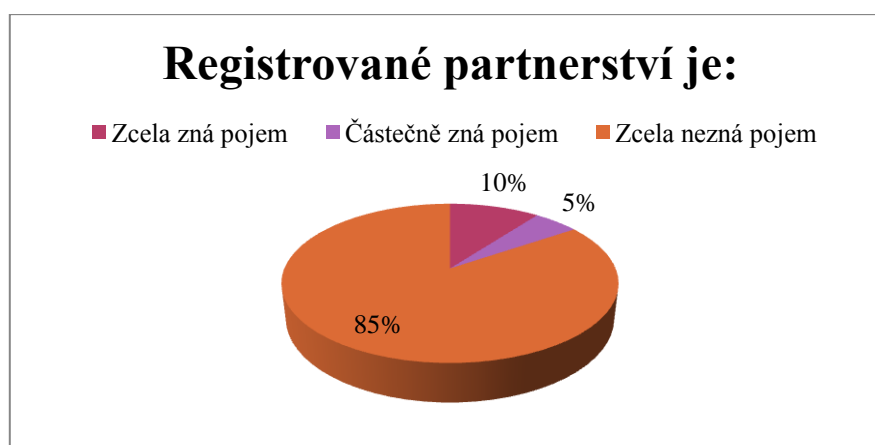
Žena, která má ráda ženy.

Že holka miluje holku.

Otázka č. 4

Registrované partnerství je:

Graf č. 5 – vyhodnocení otázky č. 4

Shrnutí: Registrované partnerství je pro žáky jednou velkou neznámou (85%). Na danou otázku neodpověděli nebo napsali, že neví. Někteří se o to aspoň pokusili a pod daným pojmem si představují, že registrované partnerství je:

Ty co si píšou spolu na internetu.

Přátelství přes internet.

Nicméně objevili se i takoví (10%), kteří pojem znají. Na otázku odpovídali:

Např. kluk a kluk, kteří se vzali.

Když se vezme kluk s klukem nebo holka s holkou.

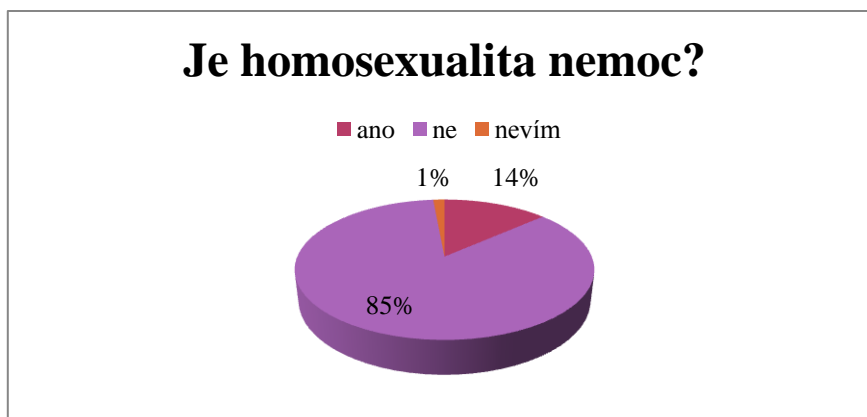
Respondentů, kteří pojem částečně znají, bylo pouhých 5%.

Otázka č. 5

Je homosexualita nemoc?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

Graf č. 6 - vyhodnocení otázky č. 5

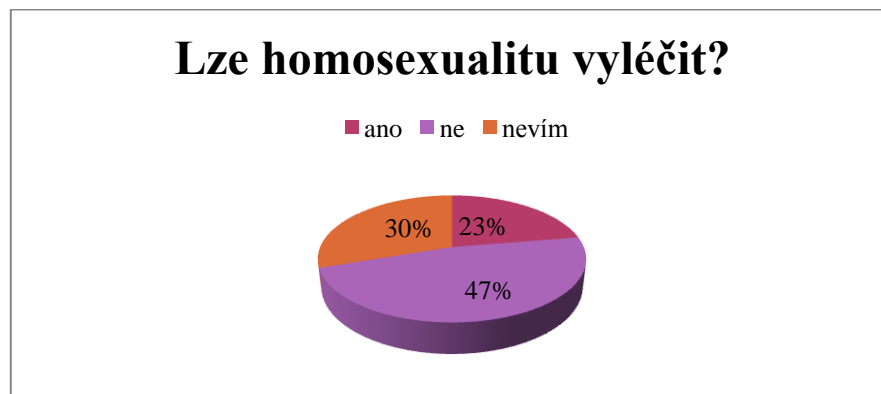
Shrnutí: Následující otázkou jsme chtěli zjistit, zda si žáci myslí, že je homosexualita nemoc či nikoli. 85% žáků si myslí, že není, což je odpověď správná. 14% žáků odpovědělo „ano“ a 1% neví. Proto můžeme konstatovat, že celkové odpovídání na danou otázku, dopadlo dobře.

Otázka č. 6

Lze homosexualitu vyléčit?

- a) **Ano**
- b) **Ne**
- c) **Nevím**

Graf č. 7 – vyhodnocení otázky č. 6

Shrnutí: Když se ohlédneme na předchozí otázku, kde měli žáci odpovídat, zdali je homosexualita nemoc, odpovídali možností b) ne, což byla odpověď správná. Logicky bychom mohli konstatovat, že odpověď, zda homosexualitu vyléčit, by měla být taktéž odpověď „ne“, neboť pokud homosexualita nemoc není, není za potřebí ji léčit. Nicméně i tak byla správná odpověď b) ne, zastoupena pouze z půlky (47%). 23% žáků odpovědělo a) ano a 30% c) nevím.

Část B: Kde jsi poprvé slyšel o homosexualitě?

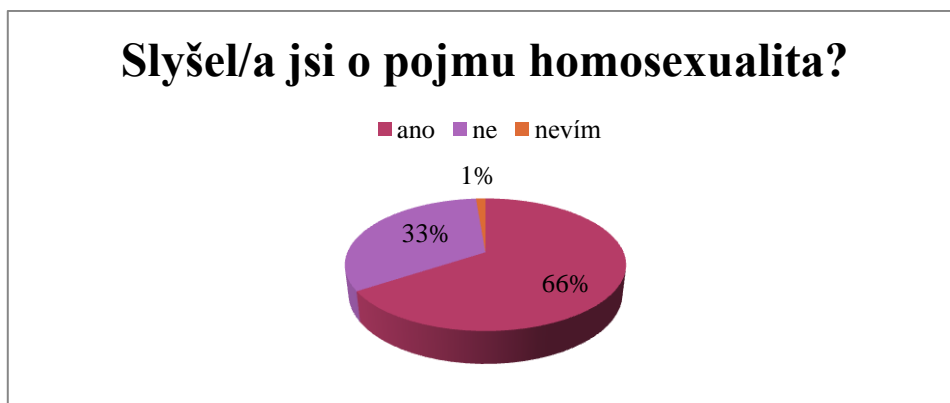
Úkolem části B bylo zjistit, kde se žáci o homosexualitě poprvé dozvěděli, prostřednictvím čeho a zda se o ní chtějí dozvědět více. Pokud ano, tak na koho by se v daný čas obrátili a jestli už někdy takového homosexuála viděli.

Otázka č. 1

Slyšel/a jsi o pojmu homosexualita?

- a) **Ano**
- b) **Ne**
- c) **Nevím**

Graf č. 8 – vyhodnocení dotazníkové otázky č. 1

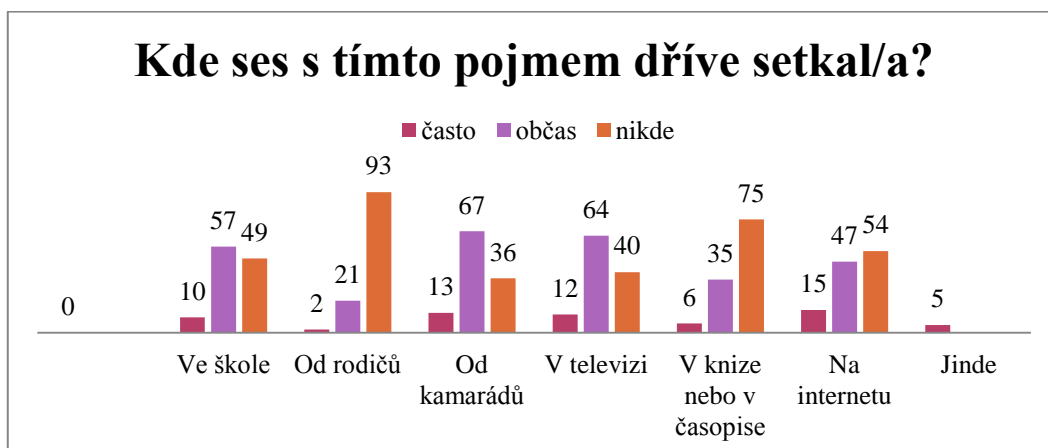
Shrnutí: Danou otázkou jsme chtěli zjistit, kolik žáků již o homosexualitě slyšelo. 66% odpovědělo, že slyšelo, 33% ne a 1% neví.

Otázka č. 2

Kde ses s tímto pojmem setkal/a?

a) Ve škole	<i>často občas nikdy</i>
b) Od rodičů	<i>často občas nikdy</i>
c) Od kamarádů	<i>často občas nikdy</i>
d) V televizi	<i>často občas nikdy</i>
e) V knize nebo v časopise	<i>často občas nikdy</i>
f) Na internetu	<i>často občas nikdy</i>
g) Jinde	

Graf č. 9 – vyhodnocení dotazníkové otázky č. 2

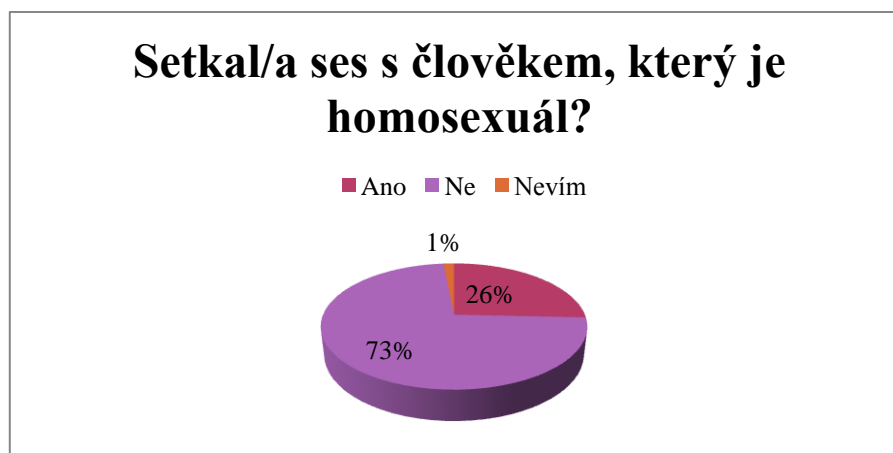
Shrnutí: Otázka č. 2 měla zjistit, od koho a jak často se s tímto pojmem žáci setkali. Výsledkem je, že nejčastěji se žáci s tímto pojmem setkali prostřednictvím internetu, občas od kamarádů a v televizi. Nejméně nebo spíše nikdy, se s tímto pojmem setkali prostřednictvím rodičů.

Otázka č. 3

Setkal/a ses s člověkem, který je homosexuál?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

Graf č. 10 – vyhodnocení dotazníkové otázky č. 3

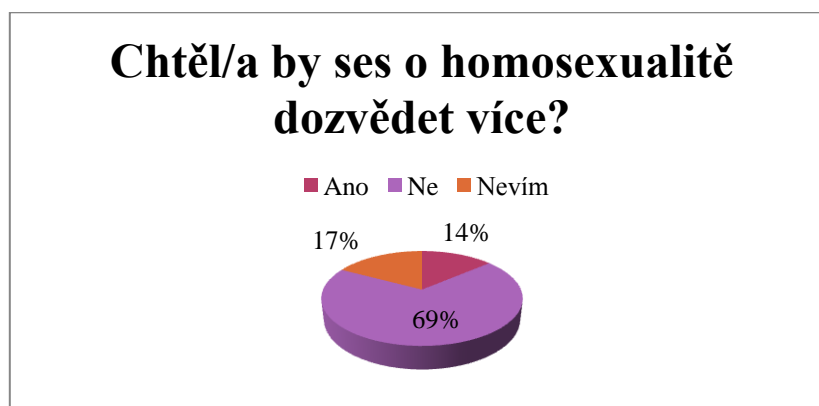
Shrnutí: Přesto, že někteří žáci ví, kdo je to homosexuál nebo o homosexualitě už někdy slyšeli, většinou (73%) se s takovým člověkem nesetkali. Těch, kdo ano, je 26% a 1% neví.

Otázka č. 4

Chtěl/a by ses o homosexualitě dozvědět více?

- a) **Ano**
- b) **Ne**
- c) **Nevím**

Graf č. 11 – vyhodnocení dotazníkové otázky č. 4

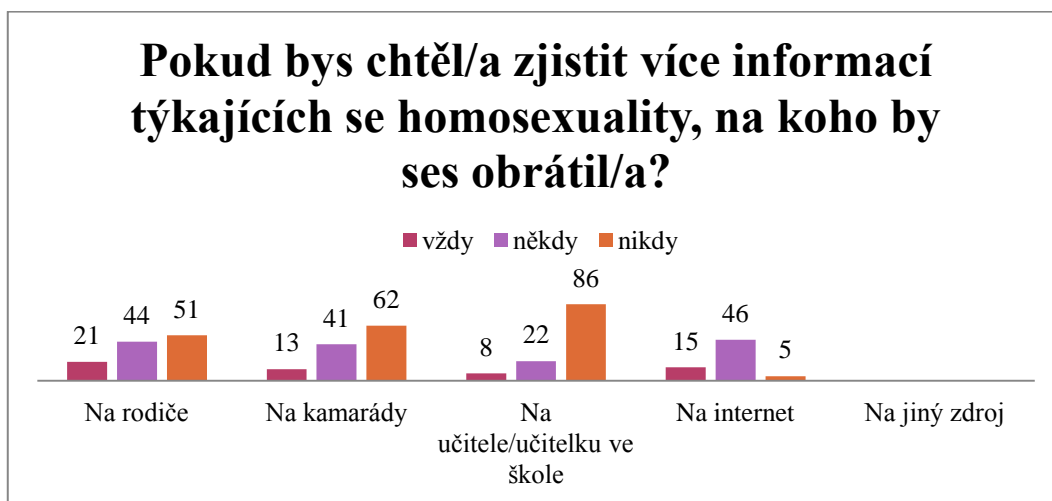
Shrnutí: U dané otázky jsme se zajímali, jaký je u žáků zájem, dozvědět se o homosexualitě co nejvíce. Překvapivým výsledkem je, že 69% žáků o to zájem nemá a o homosexualitě se více dozvědět nechtějí. 14% by se o homosexualitě dozvědět chtělo a 14% neví, nebo si nejsou jisti.

Otázka č. 5

Pokud bys chtěl/a zjistit více informací týkajících se homosexuality, na koho by ses obrátil/a?

a) Na rodiče	<i>vždy</i>	<i>někdy</i>	<i>nikdy</i>
b) Na kamarády	<i>vždy</i>	<i>někdy</i>	<i>nikdy</i>
c) Na učitelku/učitele ve škole	<i>vždy</i>	<i>někdy</i>	<i>nikdy</i>
d) Na internet	<i>vždy</i>	<i>někdy</i>	<i>nikdy</i>
e) Na jiný zdroj	<i>vždy</i>	<i>někdy</i>	<i>nikdy</i>

Graf č. 12 – vyhodnocení dotazníkové otázky č. 5

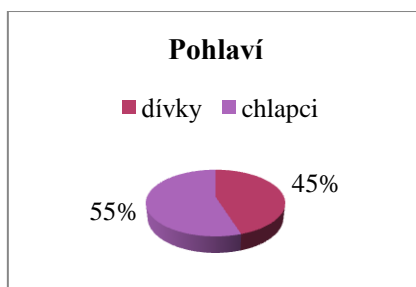
Shrnutí: Poslední otázka zjišťovala, na koho by se žáci obrátili, pokud by se o homosexualitě chtěli dozvědět více. 21% by se vždy obrátili na rodiče. Někdy by se obrátili na internet (46%) a taktéž na rodiče (44%), avšak nikdy (86%) by se neobrátili na učitele či učitelku.

5.5 Hodnocení vstupního a výstupního testu

Žákům 5. ročníku Fakultní základní školy Rožňavské v Olomouci byl předložen vstupní test a dotazník, kde vyplňovali otevřené i uzavřené otázky týkající se homosexuality. Přibližně měsíc poté se žáci zúčastnili hodiny, na téma homosexualita. Byla jim přiblížena daná problematika a objasněny nové pojmy. Poté žáci opět vyplňovali stejný výstupní test a dotazník, jehož úkolem bylo zjistit, jak si jisté pojmy osvětlili a jak jim porozuměli. Vstupního i výstupního testu, stejně tak proběhnuté vyučovací hodiny se zúčastnilo stejný počet žáků.

Pohlaví

Graf č. 13 – pohlaví respondentů (žáků)konkrétní třídy

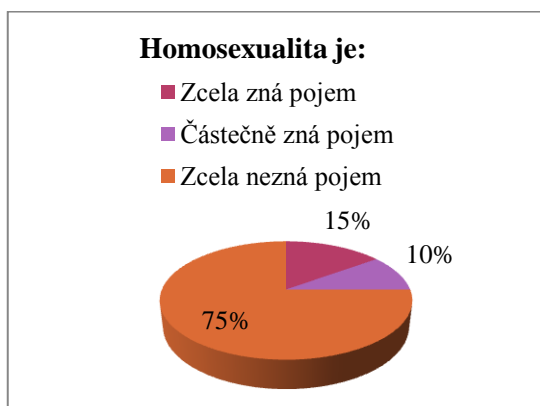
A: Co víš o homosexualitě?

Otázka č. 1

Homosexualita je:

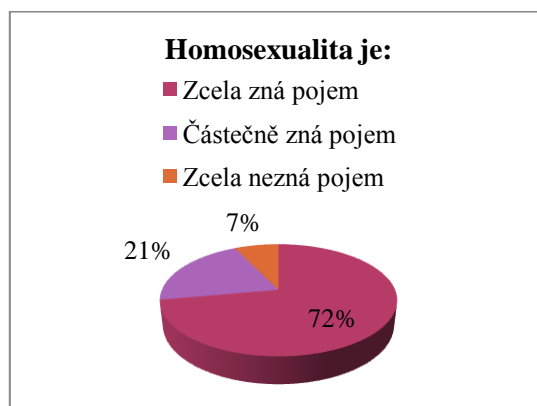
Vstupní

Graf č. 14

Výstupní

Graf č. 15

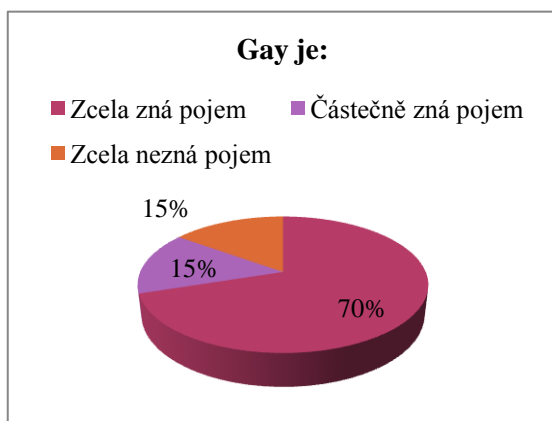

Shrnutí: Vstupní test nám ukázal, že žáci pojem homosexualita spíše neznají. Pouze 3 žáci z 20 (15%) dokázali na otázku správně odpovědět. 2 žáci (10%) odpověděli částečně správně a 15 žáků z 20 (75%) neví, co homosexualita je. Ohlédneme-li se na tabulku výstupního testu, zjistíme, že znalost žáků tohoto pojmu poměrně stoupla. 14 žáků z 20 (70%) dokázalo na otázku zcela správně odpovědět. 4 žáci (20%) odpověděli částečně správně a jen 2 žáci (10%) na tuto otázku odpovědět nedokázali. Proto můžeme konstatovat, že více jak polovina žáků si tento pojem osvojila a rozumí mu.

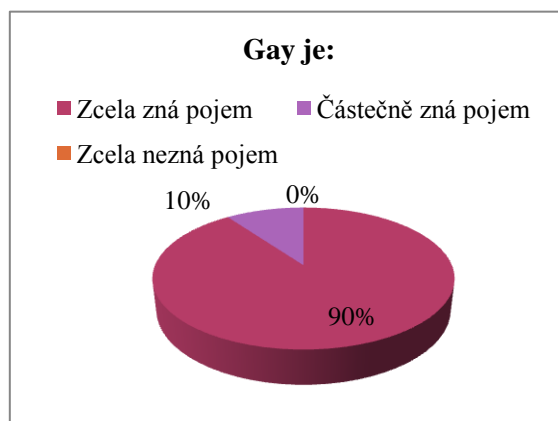
Otázka č. 2

Gay je:

Vstupní
Graf č. 16

Výstupní
Graf č.17

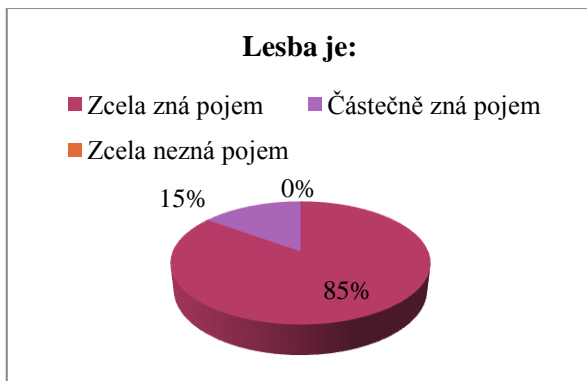
Shrnutí: Následující otázka byla pro žáky jednodušší, než otázka předchozí. Už při vstupním testu na danou otázku odpovědělo 14 žáků z 20 (70%), 3 žáci (15%) dokázali částečně správně odpovědět a stejný počet byl u žáků, kteří na otázku odpověděli nesprávně nebo vůbec. Už při vstupním testu můžeme říci, že znalost pojmu kdo nebo co je gay, je přijatelná. Proto můžeme očekávat, že při testu výstupním, budou výsledky ještě radostnější. Výstupní test ukázal, že 18 žáků z 20 (90%) zcela zná pojem a pouze 2 žáci (10%) tento pojem dokázali vysvětlit jen částečně.

Otázka č. 3

Lesba je:

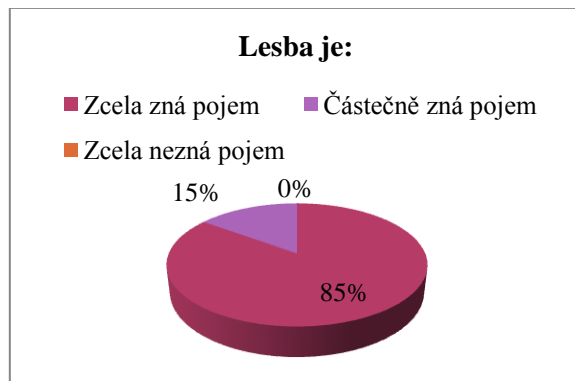
Vstupní

Graf č. 18

Výstupní

Graf č. 19

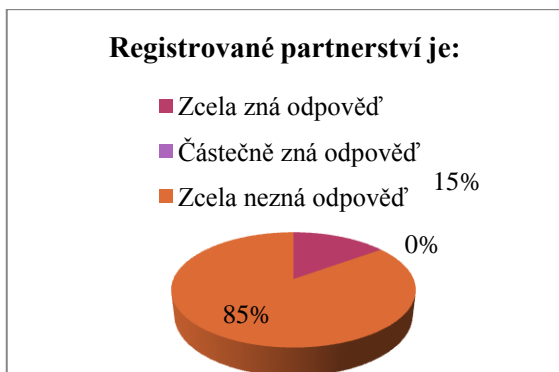
Shrnutí: Pojem lesba nebyl pro žáky až tak náročný, stejně tak, jako pojem gay. Dokonce byl pro ně ještě o nějaké procento jednodušší. Pojem lesba zcela zná 17 žáků z 20 (85%), 3 žáci (15%) pojem částečně zná a nikdo ze třídy s tímto pojmem problém neměl. Po výuce hodiny s tématem homosexualita jsme mohli očekávat, že znalost tohoto pojmu bude 100%. Nicméně i tak, počet žáků znající pojem lesba zůstal stejný.

Otázka č. 4

Registrované partnerství je:

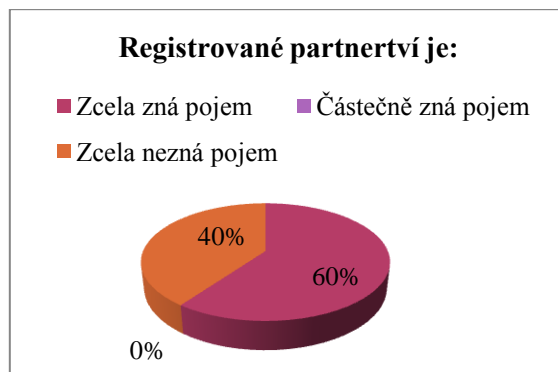
Vstupní

Graf č. 20

Výstupní

Graf č. 21

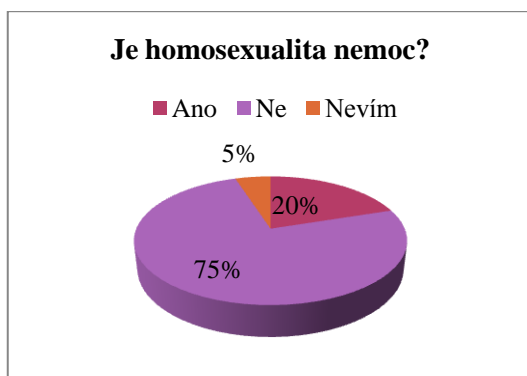
Shrnutí: Registrované partnerství byl pro žáky pojmem zcela neznámým. Pouze 3 žáci z 20 (15%) dokázali na otázku odpovědět. Zbytek žáků (85%) neodpovědělo vůbec. Někteří napsali, že neví nebo že je to něco jako „láska přes internet“. Proto bylo velmi důležité, aby se tento pojem žákům vysvětlil a objasnil. Při výstupním testu lze dokázat, že někteří žáci si pojem osvojili, tudíž procenta znalosti poněkud vzrostly. Nyní se ukázalo, že pojem zcela zná 12 žáků z 20 (60%) a 8 žáků (40%) registrované partnerství stále nedokázalo vysvětlit.

Otázka č. 5

Je homosexualita nemoc?

Vstupní

Graf č.22

Výstupní

Graf č. 23

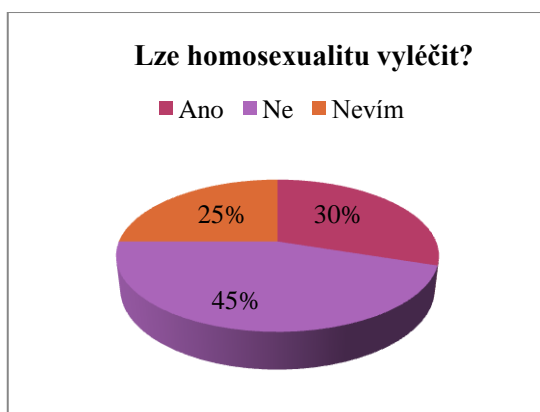
Shrnutí: Správnou odpovědí na danou otázku je za b) ne – homosexualita nemoc není. Překvapivě tak odpovědělo 15 žáků z 20 (75%). 4 žáci (20%) odpověděli špatně (ano) a 1 žák (5%) odpověděl c) nevím. Jelikož už při vstupním testu úspěšnost dané otázky byla poměrně vysoká, mohli jsme očekávat, že úspěšnost u testu výstupního bude 100%. Naše očekávání se skoro vyplnilo a správně odpovědělo 19 žáků z 20 (95%) a jen jeden žák opět odpověděl nesprávně a) ano (5%)

Otázka č. 6

Lze homosexualitu vyléčit?

Vstupní

Graf č. 24

Výstupní

Graf č. 25

Shrnutí: Na danou otázku žáci odpovídali různě, i když lze podotknout, že na odpověď b) ne, což je odpověď správná, odpovědělo nejvíce žáků a to 9 žáků z 20 (45%). 6 žáků (30%), odpovědělo a) ano a 5 žáků (25%) odpovědělo c) nevím. Velmi pozitivní zprávou je, že u výstupního testu se výsledky velmi sjednotily a to tím správným směrem. 18 žáků z 20 (90%) odpovědělo na danou otázku správně. 1 žák (5%) si stále myslí, že homosexualitu vyléčit lze a další žák (5%) stále neví.

Část B: Kde jsi poprvé slyšel o homosexualitě?

Otázka č. 1

Slyšel/a jsi o pojmu homosexualita?

Vstupní

Graf č. 26

Výstupní

Graf č.27

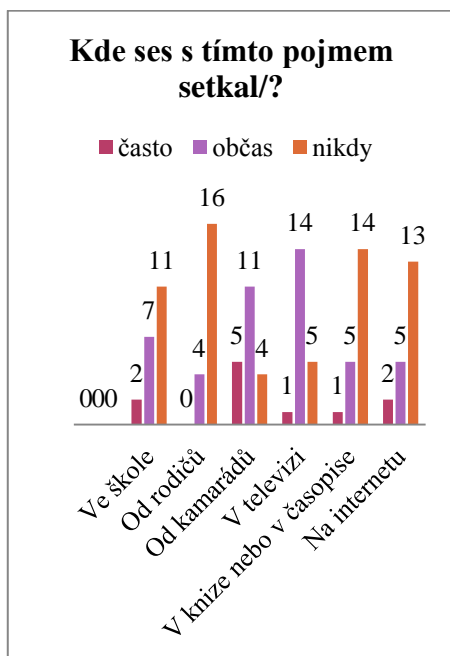
Shrnutí: Při pohledu na graf první vstupní dotazníkové otázky lze říci, že žáci o pojmu homosexualita slyšeli ještě před absolvováním vyučovací hodiny na toto téma (18 žáků z 20, 90%). Proto jsme mohli předpokládat, že ve výstupním dotazníku bude odpověď „ano“ 100%, jak se i stalo.

Otázka č. 2

Kde ses s tímto pojmem setkal/a?

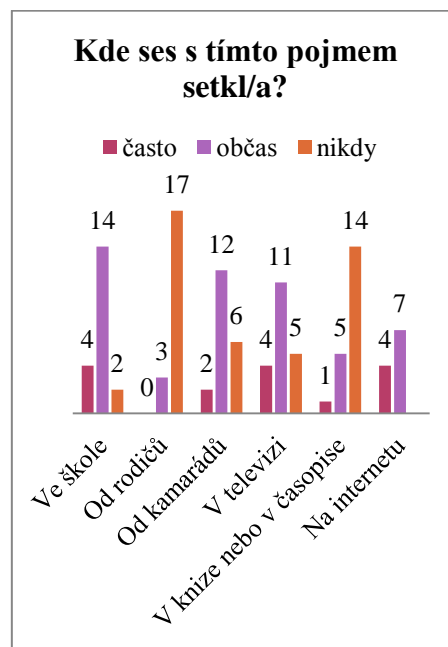
Vstupní

Graf č. 28

Výstupní

Graf č. 29

Shrnutí: V dané dotazníkové otázce měli žáci odpovídat, jak často a prostřednictvím čeho se s tématem homosexualita setkali. Vstupní dotazník nám ukázal, že nejvíce, ale ne tak často, se o pojmu homosexualita setkali žáci v televizi a prostřednictvím kamarádů. Naopak nejméně ve škole, od rodičů, v knize nebo v časopise a na internetu. Po výuce hodiny s tematikou homosexualita, by se procenta u kolonky „ve škole“ měla zvýšit spolu s kolonkou „v knize nebo v časopise“, neboť při hodině měli mnoho knih k dispozici. Také jsme mohli očekávat, že by se žáci mohli o danou problematiku více zajímat např. na sociálních sítích. Výsledky dopadly takto: o polovinu se zvýšil počet u kolonky „ve škole“. V knize nebo v časopise zůstal počet stejný a na internetu se zvýšil jen nepatrně.

Otázka č. 3

Setkal/a ses s člověkem, který je homosexuál?

Vstupní

Graf č. 30

Výstupní

Graf č. 31

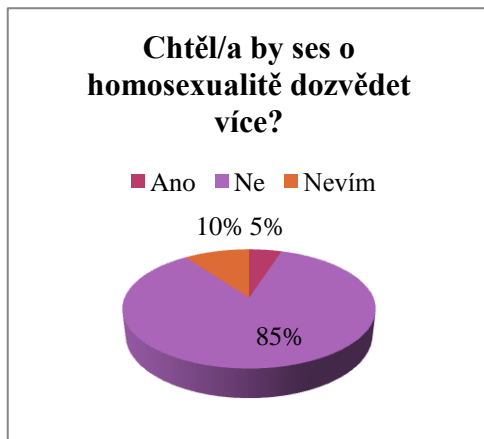
Shrnutí: Jestli se žáci setkali s člověkem, který je homosexuál, se spíše přiklání k odpovědi, že ne. Vstupní dotazníková otázka ukázala, že 2 žáci z 20 (10%) se s takovým člověkem setkali, 14 žáků z 20 (70%) říká, že ne a 4 žáci z 20 (20%) neví. Možná ani neví, jak takový člověk vypadá a proto nemůžou s jistotou na danou otázku odpovědět. Při hodině homosexuality se žákům osoba homosexuála více přiblížila, a proto se dané odpovědi mohly nepatrně změnit. Po zodpovězení výstupní dotazníkové otázky jsme zjistili, že 7 žáků z 20 (35%) se s takovým člověkem setkali, což je o 5 žáků více. 8 žáků z 20 (40%) stále tvrdí, že ne a 5 žáků z 20 (25%) neví.

Otázka č. 4

Chtěl/a by ses o homosexualitě dozvědět více?

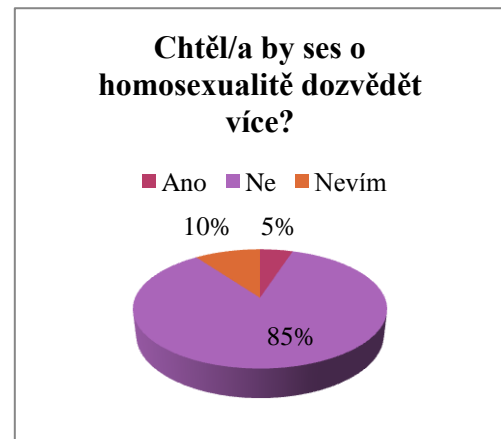
Vstupní

Graf č. 32

Výstupní

Graf č. 33

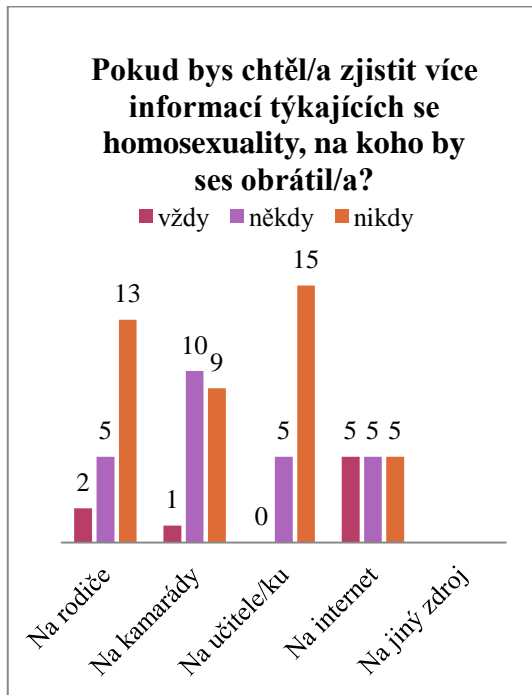
Shrnutí: Ještě před bližším setkáním s danou problematikou, žáci nejevili příliš velký zájem o to, aby se o homosexualitě dozvěděli více. Pouze 1 žák z 20 (5%) odpověděl, že zájem má, 2 žáci z 20 (10%) neví a celých 17 žáků z 20 (85%) odpovědělo, že nechce. Poté, když se s daným tématem lépe seznámili a jistá fakta objasnili, mohli jsme očekávat, že zájem žáků vzroste. Avšak počet zůstal úplně stejný jako předtím a tím jsme dovršili toho závěru, že žáci o toto téma zatím zájem nejeví.

Otázka č. 5

Pokud bys chtěl/a zjistit více informací týkajících se homosexuality, na koho by ses obrátil/a?

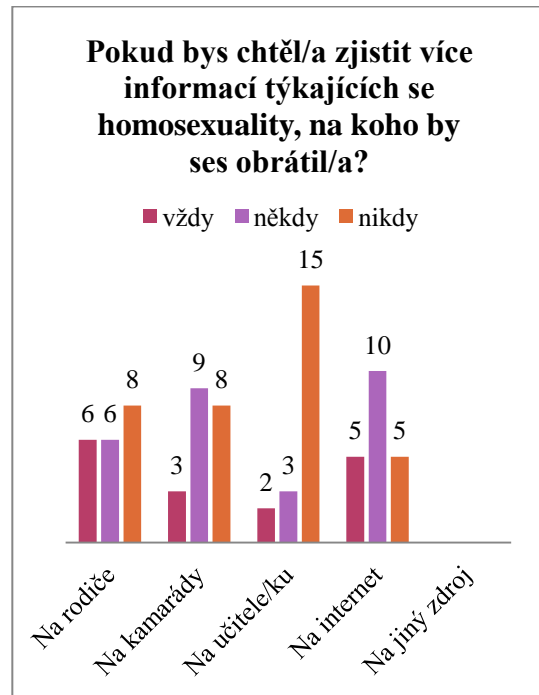
Vstupní

Graf č. 34

Výstupní

Graf č. 35

Shrnutí: Úkolem dané otázky bylo zjistit, na koho by se žáci obrátili, pokud by se chtěli o homosexualitě dozvědět více. Vstupní dotazníková otázka ukázala, že vždy by se žáci obrátili na internet (5 žáků z 20), někdy na kamarády (10 žáků z 20) a nikdy na učitele či učitelku ve škole (15 žáků z 20). Překvapivým výsledkem výstupního dotazníku byl obrat počtu u učitele či učitelky, kde se důvěřivost vůči němu zlepšila. Z předchozích 15 žáků, kteří by se na učitele nikdy neobrátili, se snížil jen na 3 žáky.

5.6 Shrnutí výzkumného šetření

Odpovědi respondentů, získané prostřednictvím testu a dotazníku nám napomohly zjistit, jaké jsou jejich dosavadní znalosti v oblasti homosexuality. Které pojmy již někde slyšeli a dokážou je vysvětlit, nebo naopak které jsou pro ně zatím neznámé. Také jsme se dozvěděli, jaký mají k homosexualitě postoj a kým nebo čím již osvojené poznatky získali. Výzkumné šetření nám ukázalo, že většina žáků dokáže vysvětlit pojem gay a lesba, oproti pojmu homosexualita, který žákům dělal podstatně větší problém. Pojem gay a lesba dokážou vysvětlit, jako muže s mužem nebo ženu s ženou, kteří se mají rádi nebo kteří se navzájem přitahují. Avšak pojem homosexualita, jakožto jakási erotická a citová náklonnost osob stejného pohlaví, dokázal vysvětlit jen málokdo. Pojem registrované partnerství byl pro velkou většinu žáků jednou velkou neznámou. Proto bylo zapotřebí, aby se následující hodina sexuální výchovy zaměřovala především na registrované partnerství. Také byl kladen velký důraz na to, aby se žákům ujasnila informace, že homosexualita není nemoc. Jelikož větší půlka žáků odpověděla správně, bylo zapotřebí žákům vysvětlit, proč to tak je. Dotazníková část B nám ukázala, že někteří žáci o homosexualitě již slyšeli, ale dozvědět se o ní více nechtějí. Zatím je to pro ně téma nezajímavé a ostýchavé. Zjišťováním, kde se žáci s tímto pojmem setkali, jsme dospěli k závěru, že zatím ani škola, ani rodiče, žákům tyto informace neposkytly. Homosexualita je zahrnuta do učiva pro druhý stupeň základních škol a rodiče nepovažují za důležité hovořit s dětmi na toto téma. To je pravděpodobně důvodem těchto výsledků. Také knihy, časopisy a internet žáci podle svých odpovědí nikdy neotevřeli, aby se o homosexualitě dozvěděli. Tím jsme dospěli k závěru, že zájem žáků o toto téma je zatím opravdu spíše nulový.

ZÁVĚR

V diplomové práci jsem se zabývala problematikou homosexuality, zdali je obsažena v obsahu učiva sexuální výchovy na 1. stupni základních škol a jaké jsou dosavadní znalosti žáků z této oblasti.

V teoretické části jsem se věnovala homosexualitě jako takové, také pojímám s ní souvisejícími a jejímu původu. Také jsem velkou pozornost směřovala k registrovanému partnerství, k možnostem těchto páru mít děti a k hodně diskutabilnímu tématu, zdali je homosexualita nemoc či ne. Další velkou kapitolou je sexuální výchova, kde jsem ji vymezila jako pojem, vymezila její cíle, obsah, význam, principy a metody. Obzvláště jsem se věnovala její dlouhé historii. V poslední kapitole jsem nastínila sexuální výchovu z pohledu školství. Objasnila jsem obsah rámcově vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, zakotvila zde sexuální výchovu a vytyčila její očekávané výstupy. Dále jsem se věnovala osobností učitele sexuální výchovy a sexuální výchovou v zahraničí.

Empirická část měla za úkol zjistit, jaké jsou dosavadní znalosti žáků pátých ročníků základních škol v oblasti homosexuality. Zdali znají pojmy s ní souvisejícími a kde nebo prostřednictvím čeho se o tomto pojmu dozvěděli, pokud se tedy dozvěděli vůbec.

Hlavním cílem mé diplomové práce bylo zjistit, jaké jsou dosavadní znalosti žáků pátých ročníků v oblasti homosexuality.

Dílčím cílem bylo prostřednictvím jedné vyučovací hodiny sexuální výchovy, s tématem homosexualita, žákům přiblížit danou problematiku a poté pomocí výstupních testů zjistit, jak se touto hodinou jejich poznatky o homosexualitě posunuly. Dalším dílčím cílem bylo zjistit, kde nebo prostřednictvím čeho se poprvé s homosexualitou setkali. Také na koho by se obrátili, kdyby se o tomto pojmu chtěli dozvědět více.

Jaké jsou dosavadní znalosti žáků pátých ročníků v oblasti homosexuality jsem zjistila, a tím byl splněn hlavní cíl této diplomové práce. Zjistila jsem, že většině žáků nedělá problém zodpovědět na otázku, kdo je gay a lesba, naopak zodpovědět na otázku co je to homosexualita, bylo pro žáky složitější. Obzvláště pojem registrované partnerství bylo pro žáky pojmem zcela neznámým. Proto bylo důležité, aby tyto pojmy byly žákům v hodině sexuální výchovy lépe vysvětleny a objasněny. Poté jsem zjišťovala, jak se žáci prostřednictvím této hodiny v daných vědomostech posunuli a tím jsem splnila jeden z dílčích cílů této práce.

Při výuce sexuální výchovy jsem zjistila, že je důležité u žáků probudit odvahu diskutovat o tématech týkajících se sexuality. Již v pátém ročníku mají povědomí o tom, kdo je to homosexuál, avšak stydí se o tom hovořit. Předpokládám, že nikdy dříve se o tomto tématu blíže nebavili, pokud tedy nepočítáme hanlivé posměšky směřující k dané problematice, které někteří žáci mezi sebou používají. Také v rodině se dané téma nechává uzavřené, a proto se žáci o homosexualitě dozvídají pouze někdy prostřednictvím masmédií, jak jsme zjistili v dotazníkovém šetření. Různé definice sexuální výchovy nám říkají, že sexuální výchova rozvíjí celkovou osobnost žáka, připravuje ho na budoucí život, pomáhá mu chápat sociální, mravní psychologické a fyziologické zvláštnosti a celkově se snaží vytvářet pozitivní mezilidské vztahy. A proto by si tuto podstatu měli uvědomovat jak učitelé, tak rodiče a sexuální výchovu netabuizovat.

Studované téma je velmi ožehavou a diskutabilní záležitostí a nabízí ještě spoustu podnětů k jeho hlubšímu nahlédnutí.

Na závěr mohu říci, že dané téma bylo pro mne tématem velmi zajímavým a obohacujícím. Měla jsem možnost nahlédnout do problematiky, o kterou jsem se dříve nezajímala a mnohé o ní nevěděla. Pomocí různé odborné literatury a elektronických zdrojů na dané téma, jsem se mnohé dozvěděla a mohla použít do teoretické části. Také odučená hodina sexuální výchovy, jakožto moje premiéra, byla pro mě velkým zážitkem a obohacující zkušeností do praxe. Proto můžu s jistotou konstatovat, že se i v mé následovné pedagogické cestě budu snažit neochudit žáky o sexuální výchovu a snažit se jim dané témata co nejefektivněji přiblížit.

POUŽITÁ LITERATURA:

BRZEK, Antonín a Jaroslava PONDĚLNÍČKOVÁ - MAŠLOVÁ. *Třetí pohlaví?.* Praha: Scientia Medica, 1992. 124 s. ISBN 80-855-2603-4

.. *celostátní kongres k sexuální výchově v České republice: sborník referátů : Pardubice ..*
V Praze: Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu, 1993. 173 s. ISBN 80-865-5931-9.

ČECHOVÁ, Věra, Alena MELLANOVÁ a Hana KUČEROVÁ. *Psychologie a pedagogika II: pro střední zdravotnické školy.* Praha: Informatorium, 2004. 160 s. ISBN 80-733-3028-8.

DELMEGE, Sarah. *Na co se ptají holky???*. Praha: Svojtka, 2013. ISBN 978-80-256-0964-4.

DONÁT, Josef a Nora DONÁTOVÁ. *Důvěrně a otevřeně o sexualitě: sexuální výchova pro základní školu a pro nižší ročníky víceletých gymnázií. 2., aktualiz. vyd.* Praha: Fortuna, 2007. 96 s. ISBN 978-80-7168-990-4.

DRÁPAL, Dan a Nora DONÁTOVÁ. *Vztahy, sex, rodina: velký rozvrat a cesta k obnově.* Praha: Návrat domů, 2013. 261 s. ISBN 978-80-7255-304-4.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu. 2., rozš. české vyd.* Brno: Paido, 2010. 207 s. ISBN 978-80-7315-185-0.

[HANA FIFKOVÁ .. ET AL.]. *Sexuální výchova: vybraná témata : výchova ke zdraví : příručka pro učitele.* Praha: MŠMT ve spolupráci s VÚP v Praze, 2009. ISBN 978-808-7000-298.

Helga, aneb, Učitelům do kapsy. Praha: R3, 1992. 46 s. ISBN 80-853-6426-3.

JANIŠ, Kamil. *Sexuální výchova - příspěvek k teorii a praxi.* Praha: Gaudeamus, 2002. 154 s. ISBN 80-704-1377-8.

JANIŠ, Kamil a Šárka ČÍŽKOVÁ. *Slovník frekventovaných pojmů k rodinné a sexuální výchově*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. 59 s. ISBN 978-80-7041-153-7.

JANIŠ, Kamil. *Úvod do sexuální výchovy*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Filozoficko-přírodovědecká fakulta, Ústav pedagogických a psychologických věd, 2005. 93 s. ISBN 80-724-8305-6.

JEŘÁBEK, Jaroslav. *Vzdělávací program Základní škola*. Praha: Fortuna, 1996. 275 s. ISBN 80-716-8337-X.

KLEMENTA, Josef, Jitka MACHOVÁ a Eva MARÁDOVÁ. *Výchova ke zdravému životnímu stylu: (základy sexuální výchovy)*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 1998. Zdravý životní styl. 98 s. ISBN 80-860-3963-3.

LUKÁŠOVÁ, Hana. *Učitelská profese v primárním vzdělávání a pedagogická příprava učitelů: Teaching profession in primary teacher education and training : (teorie, výzkum, praxe)*. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2003. 306 s. ISBN 80-704-2272-6.

McCARY, James Leslie. *Human Sexuality*. New York, 1967.

MALINOVÁ, Gabriela, ed. *Problematika homosexuálních vztahů*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2006. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické. 55 s. ISBN 80-701-7032-8.

MARTÍN, Arturo. *První knížka o sexu pro holky a kluky*. Říčany: Sun, 2015. ISBN 978-80-7371-823-7.

MIGALLÓN LOPEZOSA, Pilar. *Co to dělají maminka s tatínkem?*. Praha: Svojtka, 2013. Knižnička sexuální výchovy. ISBN 978-80-256-0890-6.

MIGALLÓN LOPEZOSA, Pilar. *Jak to tedy je se sexualitou?*. Praha: Svojtka, 2013. Knižnička sexuální výchovy. ISBN 978-80-256-0997-2.

NEDBÁLKOVÁ, Kateřina. *Láska je láska: --když choděj kluci s klukama a holky s holkama*. V Brně: GaTe, 2007. 43 s. ISBN 978-80-239-9050-8.

O sexualite: od počatia po dospelost'. Přeložil Nora JEDLIČKOVÁ. Bratislava: Smena, 1983, 211 s.

PETROVIĆ, Jasminka. *Co chci vědět o sexu*. Praha: Svojtka, 2012. Po pravdě. ISBN 978-80-256-0900-2.

PETROVIĆ, Jasminka. *Co mám vědět o sexu*. Havlíčkův Brod: Fragment, 2013. Po pravdě. ISBN 80-253-0042-0.

PLECITÝ, Vladimír. *Rukověť rodinného práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). 155 s. ISBN 978-80-7380-529-6.

PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, Jaroslava. *Pohlavní život, neboli, Odpovědi na otázky, které si kladeš*. Praha: Slovart, c2005. ISBN 80-720-9702-4.

RAŠKOVÁ, Miluše. *Přípravenost učitele k sexuální výchově v kontextu pedagogické teorie a praxe v české primární škole*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. 190 s. ISBN 978-80-244-2077-6.

RAŠKOVÁ, Miluše. *5 otázek k sexuální výchově dětí předškolního a mladšího školního věku (3-11 let): informativní příručka o sexuální výchově nejen pro studenty, učitele, vychovatele a rodiče*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. 43 s. ISBN 978-80-244-1737-0

SIELERT, Uwe. *Sexuální výchova: kniha netradičních metod výuky*. Praha: Trizonia, 1994. 279 s. ISBN 80-855-7336-9.

STEHLÍKOVÁ, Džamila, Ivo PROCHÁZKA a Jiří HROMADA. *Homosexualita, společnost a aids v ČR*. 1. Praha 2: ORBIS, 1995. 140s.

STOTT, John R. W. *Homosexuální partnerství?: (křesťanský příspěvek k současné debatě)*. Praha: Návrat domů, 2000. 62 s. ISBN 80-854-9590-2.

SVOBODOVÁ, Alena a Rudolf VODRÁŽKA. *Výchova k rodičovství na základní škole: met. text pro učitele 1.-4. roč.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977. Knižnice metodické literatury. 60 s.

ŠTĚRBOVÁ, Dana a Miluše RAŠKOVÁ. *The specifics of communication in relation to sexuality I: helping professions in relation to sexuality, including persons with intellectual disabilities.* Olomouc: Palacký University Olomouc, 2014. ISBN 978-80-244-4444-4.

ŠTĚRBOVÁ, Dana, ed. *Sexuální výchova - multidisciplinární přístup: medicína, psychologie, pedagogika, právo, demografie.* Ostrava: CAT Publishing ve spolupráci se Společností pro plánování rodiny a sexuální výchovu, 2012. Odborná publikace. 235 s. ISBN 978-80-904290-5-5.

TÄUBNER, Vladimír. *Metodika sexuální výchovy pro učitele, vychovatele, rodiče a studenty učitelství.* 2. vyd., ve Fortuně I. Praha: Fortuna, 1997. 45 s. ISBN 80-716-8403-1.

UZEL, Radim a Miroslav MITLÖHNER. *Vybrané otázky lidské sexuality: texty k sociální práci.* Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. 93 s. ISBN 978-80-7041-609-9.

WEISS, Petr. *Sloupky o sexu: [40 úvah o sexu a vztazích].* Praha: Mladá fronta, 2010. Moje psychologie. 152 s. ISBN 978-80-204-2188-3.

WEST, Donald James. *Homosexuality.* Harmondsworth, 1969.

ZVĚŘINA, Jaroslav. *Sexuologie (nejen) pro lékaře.* Brno: CERM, 2003. 287 s. ISBN 80-720-4264-5.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE:

Kolik je homosexuálů a transsexuálů? [online]. Code004, 2016 [cit. 2017-01-23]. Dostupné z: <http://www.004.cz/kolik-je-homosexuálu-a-transsexuálu>

Homosexualita v dějinách [online]. Česká televize, 2008 [cit. 2017-01-08]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10211487240-experiment/2814-homosexualita-v-dejinach/>

4% homosexuálů? Mezi Čechy je jich mnohem víc, zjistil vědec [online]. Praha: Echo24, 2016 [cit. 2017-01-23]. Dostupné z: <http://echo24.cz/a/iyay8/4--homosexuálu-mezi-cechy-jich-je-mnohem-vic-zjistil-vedec>

Plánování rodiny [online]. Praha: Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu, 1991 [cit. 2017-02-13]. Dostupné z: <http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cisloclanku=2006102103>

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání [online]. Praha: MŠMT, 2016 [cit. 2017-02-16]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/RVP_ZV_2016.pdf

SEZNAM ZKRATEK:

RVP PV – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

ŠVP – Školní vzdělávací program

WHO – World Health Organization

ZŠ – Základní škola

SEZNAM GRAFŮ:

- Graf č. 1 – pohlaví respondentů
- Graf č. 2 – vyhodnocení otázky č. 1
- Graf č. 3 – vyhodnocení otázky č. 2
- Graf č. 4 – vyhodnocení otázky č. 3
- Graf č. 5 – vyhodnocení otázky č. 4
- Graf č. 6 – vyhodnocení otázky č. 5
- Graf č. 7 – vyhodnocení otázky č. 6
- Graf č. 8 – vyhodnocení dotazníkové otázky č. 1
- Graf č. 9 – vyhodnocení dotazníkové otázky č. 2
- Graf č. 10 – vyhodnocení dotazníkové otázky č. 3
- Graf č. 11 – vyhodnocení dotazníkové otázky č. 4
- Graf č. 12 – vyhodnocení dotazníkové otázky č. 5
- Graf č. 13 – pohlaví respondentů konkrétní třídy
- Graf č. 14 – vyhodnocení otázky č. 1 (vstupní)
- Graf č. 15 – vyhodnocení otázky č. 1 (výstupní)
- Graf č. 16 – vyhodnocení otázky č. 2 (vstupní)
- Graf č. 17 – vyhodnocení otázky č. 2 (výstupní)
- Graf č. 18 – vyhodnocení otázky č. 3 (vstupní)
- Graf č. 19 – vyhodnocení otázky č. 3 (výstupní)
- Graf č. 20 – vyhodnocení otázky č. 4 (vstupní)
- Graf č. 21 – vyhodnocení otázky č. 4 (výstupní)
- Graf č. 22 – vyhodnocení otázky č. 5 (vstupní)
- Graf č. 23 – vyhodnocení otázky č. 5 (výstupní)
- Graf č. 24 – vyhodnocení otázky č. 6 (vstupní)
- Graf č. 25 – vyhodnocení otázky č. 6 (výstupní)
- Graf č. 26 – vyhodnocení dotazníkové otázky č. 1 (vstupní)
- Graf č. 27 – vyhodnocení dotazníkové otázky č. 1 (výstupní)
- Graf č. 28 – vyhodnocení dotazníkové otázky č. 2 (vstupní)
- Graf č. 29 – vyhodnocení dotazníkové otázky č. 2 (výstupní)
- Graf č. 30 – vyhodnocení dotazníkové otázky č. 3 (vstupní)
- Graf č. 31 – vyhodnocení dotazníkové otázky č. 3 (výstupní)
- Graf č. 32 – vyhodnocení dotazníkové otázky č. 4 (vstupní)

Graf č. 33 – vyhodnocení dotazníkové otázky č. 4 (výstupní)

Graf č. 34 – vyhodnocení dotazníkové otázky č. 5 (vstupní)

Graf č. 35 – vyhodnocení dotazníkové otázky č. 5 (výstupní)

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 - Test a dotazník pro děti

Příloha č. 2 – Příprava na hodinu sexuální výchovy

Příloha č. 1

TEST A DOTAZNÍK PRO DĚTI

Milé děti,

prosím vás o vyplnění krátkého testu a dotazníku, který poslouží k mé diplomové práci. Test i dotazník je zcela anonymní a jejich vyplnění vám nezabere mnoho času. Svou odpověď zakroužkujte, případně dopište na řádek.

Osobní údaje:

- Jsem: a) chlapec b) dívka

A: Co víš o homosexualitě?

1. Homosexualita je:

2. Gay je:

3. Lesba je:

4. Registrované partnerství je:

5. Je homosexualita nemoc?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

6. Lze homosexualitu vyléčit?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

B: Kde jsi poprvé slyšel o homosexualitě?

1. Slyšel/a jsi o pojmu homosexualita?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

2. Kde ses s tímto pojmem setkal/a?

U každé z možností zakroužkuj vždy jednu ze tří variant

a) Ve škole	<i>často</i>	<i>občas</i>	<i>nikdy</i>
b) Od rodičů	<i>často</i>	<i>občas</i>	<i>nikdy</i>
c) Od kamarádů	<i>často</i>	<i>občas</i>	<i>nikdy</i>
d) V televizi	<i>často</i>	<i>občas</i>	<i>nikdy</i>
e) V knize nebo v časopise	<i>často</i>	<i>občas</i>	<i>nikdy</i>
f) Na internetu	<i>často</i>	<i>občas</i>	<i>nikdy</i>
g) Jinde			

3. Setkal/a ses s člověkem, který je homosexuál?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

4. Chtěl/a by ses o homosexualitě dozvědět více?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

5. Pokud bys chtěl/a zjistit více informací týkajících se homosexuality, na koho by ses obrátil/a?

U každé z možností zakroužkuj vždy jednu ze tří variant

a) Na rodiče	<i>vždy</i>	<i>někdy</i>	<i>nikdy</i>
b) Na kamarády	<i>vždy</i>	<i>někdy</i>	<i>nikdy</i>
c) Na učitelku/učitel ve škole	<i>vždy</i>	<i>někdy</i>	<i>nikdy</i>
d) Na internetu	<i>vždy</i>	<i>někdy</i>	<i>nikdy</i>
e) Na jiný zdroj			

Děkuji za vyplnění a za tvůj čas.
Lenka Martinovičová

Příloha č. 2

PŘÍPRAVA NA HODINU

Základní škola: Fakultní základní škola dr. Milady Horákové a Mateřská škola Olomouc, Rožňavská 21

Předmět: Sexuální výchova

Ročník ZŠ: 5. ročník

Počet dětí: 20

Časový rozsah: 45 minut

Vzdělávací oblast podle RVP: Člověk a jeho svět

Tematický okruh: Člověk a jeho zdraví

Téma hodiny: Homosexualita – registrované partnerství

Edukační cíl: Zopakovat, ujasnit si pojmy a skutečnosti v oblasti homosexuality (gay, lesba, homosexualita jako nemoc), vyvodit pojem registrované partnerství

Kognitivní cíl: vyjádřit vlastními slovy pojmy spojené s homosexualitou – gay, lesba, homosexualita jako nemoc, registrované partnerství. Diskutovat na dané téma. Rozhodnout co je správné a co nesprávné, zdůvodnit a zhodnotit společnou skupinovou práci.

Afektivní cíl: uvědoměle a pozorně provádět určitou činnost. Reagovat na dané pokyny.

Psychomotorický cíl: manipulovat podle instrukcí učitele. Vědomě opakovat dané pojmy.

Klíčové kompetence:

K učení:

Vyhledává a třídí informace a na základě jejich pochopení, propojení a systematizace je efektivně využívá v procesu učení, tvůrčích činnostech a praktickém životě.

K řešení problému:

Vyhledá informace vhodné k řešení problému, nachází jejich shodné, podobné a odlišné znaky, využívá získané vědomosti a dovednosti k objevování různých variant řešení, nenechá se odradit případným nezdarem a vytrvale hledá konečné řešení problému.

Komunikativní:

Naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse, obhájí svůj názor a vhodně argumentuje.

Sociální a personální:

Účinně spolupracuje ve skupině, podílí se společně s pedagogy na vytváření pravidel práce v týmu.

Přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy, chápe potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu, oceňuje zkušenosti druhých lidí, respektuje různá hlediska a čerpá poučení z toho, co si druzí lidé myslí, říkají a dělají.

Občanské:

Respektuje přesvědčení druhých lidí, váží si jejich vnitřních hodnot, je schopen vcítit se do situací ostatních lidí.

Pracovní:

Používá bezpečně a účinně materiály, nástroje a vybavení, dodržuje vymezená pravidla, plní povinnosti a závazky, adaptuje se na změněné nebo nové pracovní podmínky.

Typ vyučovací hodiny: smíšená

Metody a formy práce:

- **METODY:** slovní – monologické – vysvětlování, vyprávění
- dialogické – rozhovor, diskuze
- **ORGANIZAČNÍ FORMY:** hromadná (frontální) výuka, skupinová práce

Části a řízení výuky:

1. Úvod – aktivita na otevření diskuze o homosexualitě
2. Diskuze o homosexualitě
3. Čtení příběhu „O homosexualitě neboli o lásce lidí stejného pohlaví“
4. Diskuze na téma registrované partnerství
5. Role otec&matka
6. Tvoření plakátu
7. Závěr, hodnocení hodiny

Pomůcky a použité materiály: lavice, židle (zařízení třídy), knížky, tabule, křída, kartičky, lepidlo, pastelky, papír A3

Čas:	Průběh hodiny:	Poznámky:
	Úvodní část:	
5 min	<p><u>Aktivita na otevření diskuze o homosexualitě – „Stonožka“</u></p> <p>Pravidla: Žáci se rozdělí do skupin po 3-5 lidech. Utvoří řadu – stonožku. Mimo prvního, který bude vedoucí hlavou stonožky, si všichni převážou oči šátkem. Stonožka má za úkol projít překážkovou drahou vytvořenou ze zařízení třídy. Může se jednat o slalom, přelézání, podlézání atd.</p> <p>Žáci budou chodit po dvou skupinkách, tudíž budou dvě stonožky, dvě dráhy. Obě dvě stonožky půjdou zároveň přes překážky. Důležité je to, aby stonožky mezi sebou nesoupeřili, která bude rychlejší, proto je důležité, to dětem hned na začátku aktivity oznámit.</p> <p>Jakmile překážkovou drahou projdou všechny stonožky, sedneme si do kruhu a zahájíme diskuzi</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Jak jste se cítili se zavázanýma očima? ➤ Měli jste pocit závislosti na člověku před vámi? ➤ Změnilo by se něco na vaší důvěře k němu v případě, že by byl např. homosexuál? <p>=> Diskuze o homosexualitě</p>	
	Hlavní část:	
25min	<p><u>Diskuze o homosexualitě</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Kdo je homosexuál? ➤ Kdo je gay? ➤ Kdo je lesba? ➤ Co je to homosexualita? ➤ Je homosexualita nemoc? <p><u>Čtení příběhu „O homosexualitě neboli o lásce lidí stejného pohlaví“</u></p> <p>Pomocí příběhu si děti ujasní vše, o čem jsme se bavili v předešlé diskuzi, tedy kdo to homosexuálové jsou, jak je to s homosexualitou jako nemoc a také jak homosexuály vidí ostatní lidé.</p> <p>V příběhu se mluvilo i o tom, že dané páry stejného pohlaví se nechtějí vdávat/ženit a nechtějí do jisté míry mít děti.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Je tomu opravdu tak? <p><u>Diskuze na téma registrované partnerství</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Co to je registrované partnerství? 	

Registrované partnerství je v České republice možné uzavírat

od 1. července 2006. Registrované partnerství mohou uzavřít osoby stejného pohlaví starší 18 let, z nichž alespoň jedna je státním občanem České republiky a ani jedné osobě netrvá předchozí partnerství nebo manželství. Přesto se institut registrovaného partnerství v mnoha záležitostech liší od manželství.

- Jaký je rozdíl mezi manželstvím a partnerstvím?

Role otec&matka

V následující aktivitě budou žáci postupně chodit psát na tabuli rozdělené víslohou čarou na dvě poloviny. Každý z účastníků se zamyslí nad tím, jaké konkrétní činnosti pro fungování rodiny a výchovu dětí dělá v rodině otec a jaké matka. Tyto nápady budou žáci postupně chodit zapisovat na tabuli do příslušné části. Nejde o to, aby děti zapisovaly činnosti obecně přidělované jednotlivým pohlavím, ale konkrétní příklady, které vidí u vlastních rodičů nebo rodičů přátel.

Pokud někteří žáci žijí pouze s jedním z rodičů, mohou případně zapisovat úkoly jen tohoto rodiče.

- Jsou některé napsány u otce i matky?
- Jsou některé úkoly běžně přiřazovány jednomu z rodičů?
- Znáte rodiny, kde typicky mužské úkony dělá matka a obráceně?
- Je tedy možné, aby chod rodiny a domácnosti zajišťovali dva otcové nebo dvě matky?

Dvě matky&dva otcové

- Je možné, aby se dvě matky nebo dva otcové dokázali postarat o dítě?
- Lišila by se taková rodina od běžné rodiny nebo od rodiny neúplné?

Pedagog žáky požádá, aby si představili, že k nim do třídy přijde nový spolužák. Poté začne učitel žákům klást otázky:

- Bylo by možné na takovém člověku poznat, z jaké rodiny pochází?
- Pokud byste se dověděli, že tento nový spolužák má homosexuální rodiče, jak byste reagovali?
- V čem by to takový spolužák mohl mít těžké?

10min	<p><u>Tvoření plakátů</u></p> <p>Žáky rozdělím do 4 skupinek cca po 5. Každá skupinka dostane papír A3. Také dostanou kartičky, kde budou mít napsané pojmy a tvrzení, které k danému pojmu patří. Jejich úkolem bude kartičky správně spojit a nalepit na papír A3. Mezi kartičkami budou také tvrzení, které jsou nesmyslná, proto nesprávné kartičky dají stranou a správné tvrzení též nalepí na papír. Poté na papír můžou napsat cokoliv, co si zapamatovali z hodiny, můžou také použít knihy, které budou k dispozici.</p> <p>MARTÍN, Arturo. <i>První knížka o sexu pro holky a kluky</i>. Říčany: Sun, 2015. ISBN 978-80-7371-823-7.</p> <p>PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, Jaroslava. <i>Pohlavní život, neboli, Odpovědi na otázky, které si kladeš</i>. Praha: Slovart, c2005. ISBN 80-720-9702-4.</p> <p>DELMEGE, Sarah. <i>Na co se ptají holky???</i>. Praha: Svojtka, 2013. ISBN 978-80-256-0964-4.</p> <p>PETROVIĆ, Jasminka. <i>Co mám vědět o sexu</i>. Havlíčkův Brod: Fragment, 2013. Po pravdě. ISBN 80-253-0042-0.</p> <p>PETROVIĆ, Jasminka. <i>Co chci vědět o sexu</i>. Praha: Svojtka, 2012. Po pravdě. ISBN 978-80-256-0900-2.</p> <p>MIGALLÓN LOPEZOSA, Pilar. <i>Jak to tedy je se sexualitou?</i>. Praha: Svojtka, 2013. Knihovnička sexuální výchovy. ISBN 978-80-256-0997-2.</p> <p>MIGALLÓN LOPEZOSA, Pilar. <i>Co to dělají maminka s tatínkem?</i>. Praha: Svojtka, 2013. Knihovnička sexuální výchovy. ISBN 978-80-256-0890-6.</p>	
	Závěrečná část:	
5min	<p>Zhodnocení hodiny, společná ukázka vytvořených plakátů</p> <p>Rozloučení</p>	

„O homosexualitě neboli o lásce lidí stejného pohlaví“

„Někteří necitliví, hloupí lidé homosexuálním mužům pohrdavě říkají „teplí“. A jak se homosexuální muži liší od ostatních mužů? Homosexuálové se nezamilovávají do žen, ale do mužů. S touto odlišností se prostě již narodili, i když si to uvědomí většinou až v pubertě. Ani se to tedy ničím nezpůsobili, ani se sami pro to nerozhodli. Vytýkat homosexuálním lidem jejich jiné pohlaví zaměření je právě nesmyslné a necitlivé, jako vytýkat někomu, že se narodil například s kratší nohou. Tito muži by byli spokojenější, kdyby se od ostatních nelišili. Ale jak jsem již řekla, jsou jiní. Rozhodující však je, že tato menšina, tedy malá skupina lidí, není pro společnost svým jiným pohlavním zaměřením nebezpečná. Naopak. Mnozí z nich jsou společnosti velmi prospěšní, třeba svým uměleckým talentem nebo vědeckou prací či jednoduše jako dobří, milí lidé.“

„Je to tedy něco jako nemoc? Jakou s tou nohou?“ přemýšlel Jakub.

„Ne, nemoc to není. Je to trvalý stav, který se nedá ničím ovlivnit, ničím změnit. Tu kratší nohu se mohou lékaři pokoušet léčit, někdy s úspěchem, jindy bez úspěchu. Ale u homosexuality je staletími prověřeno, že se nedá ničím, tedy ani žádnou léčbou, ovlivnit“

„Taková jsou jenom muži?“ zeptala se Evička.

„Ne, v menším počtu jsou takové i ženy a říkáme jim lesbičky.“

„Ty potom stojíš jen o ženy? Nechtějí se vdávat a mít děti?“

„Ano, je to tak. Dobře jsi to, Evičko, pochopila. I když některé homosexuální ženy po dítěti do jisté míry touží.“

„Nemají to v životě jednoduché,“ ozvala se zamyšleně Markétka.

„Ano, mají to složitější, těžší život, proto by se jim nikdo neměl posmívat. Honzovi zřejmě neměl kdo vysvětlit, o co se u homosexuálních lidí jedná.“

„Tak to bylo správné, že se Lukáš s Honzou popral. Tím se vlastně bratra zastal,“ pokračovala v naší rozmluvě Evička.

„Bohužel rvačkou Honzu Lukáš ani nepoučil, ani nepřesvědčil. V poslední době se však homosexuální jedinci, kteří ve světě něco znamenají, jsou úspěšní a známí, začínají ke svému jinému pohlavnímu zaměření veřejně hlásit. Tím snad přesvědčí nepoučené lidi, že jejich lidské kvality stojí za ocenění, a naopak, kdo by pro ně neměl pochopení, právě ten si zaslouží být vystaven posměchu. Tak děti, teď se rozloučíme. Myslím, že máte o čem přemýšlet.“

Shrnutí vyučovací hodiny

Již před samotným začátkem vyučovací hodiny měli žáci k dispozici knihy k nahlédnutí, které jim napověděly, o jakou hodinu se bude jednat. Hodinu jsme zahájili hrou s názvem „Stonožka“. Zde se měli žáci naučit navzájem si důvěřovat, jelikož měli zavázané oči. Některé družstva si opravdu pomáhali a překážkovou dráhu brali poctivě (obr. č. 1, 2). Po zvládnutí dráhy všech „stonožek“, jsme se posadili do kruhu a hovořili o tom, jak se cítili a zdali měli důvěru k tomu, kdo stál před nimi. Jakmile žáci zodpověděli své pocity, zeptali jsme žáků, jestli by se jejich důvěra změnila tehdy, kdyby zjistili, že je daný člověk homosexuál. Žáci odpovídali, že by se nic nezměnilo a svou důvěru v něj vložili i tak. Poté následovala otázka, která nás měla ujistit v tom, zda žáci vůbec ví, kdo to homosexuál je. Také kdo je gay a lesba. Ze začátku se žáci styděli, i když odpověď znali, ale po sléze jich stud opustil a odpovědi se nebáli. Také jsme diskutovali o tom, jestli je homosexualita nemoc či ne. Žáci většinou odpovídali správně. Pro ujasnění jsme si přečetli krátký příběh „O homosexualitě neboli o lásce stejného pohlaví“. Tento příběh měl žákům ujasnit si daná fakta, o kterých jsme se již zmínili. Žáci pozorně naslouchali. Jelikož se v příběhu mluvilo i o tom, že se páry stejného pohlaví nechtějí vdávat či ženit a do jisté míry nechtějí mít děti, diskutovali jsme, zdali je tomu opravdu tak. Zde si někteří žáci nebyli jisti, a proto bylo potřeba si o tom více popovídat. Zeptali jsme se žáků, co je to registrované partnerství. Vzhledem k tomu, že ve vstupních testech byly odpovědi spíše nulové, neočekávali jsme příliš velké ohlasy. Nicméně našla se jedna žačka, která nám na tuto otázku jasně odpověděla. Poté jsme si o registrovaném partnerství řekli více a vpluli do otázky, jaký je rozdíl mezi manželstvím a partnerstvím. Díky ní vyplynula diskuze na téma role otce a matky. Jaké role vykonává otec, jaké matka. Žáci postupně chodili k tabuli a psali různé činnosti, které mohou vykonávat (obr. č. 3, 4). Vystřídali se všichni žáci. Když jsme měli tabuli popsanou, dané role jsme si přečetli. Poté jsme si ujasnili to, že i matka může vykonávat to, co otec a naopak. Tudíž i dva muži či dvě ženy, můžou vést domácnost a vychovávat v ní děti. To nám nastolilo situaci, kdy si žáci měli představit, že do třídy přijde spolužák, který v takové rodině žije. Žáci odpovídali na to, zda by to šlo na něm poznat, jak by oni sami na takového spolužáka reagovali a jestli by ho vzali mezi sebe. Odpovědi byly velmi pozitivní, neboť reakce žáků byla vůči imaginárnímu spolužáku, žijící s homosexuálním párem, velmi vstřícná. Na závěr byli žáci rozděleni do skupinek, kde měli vytvořit tzv. plakát. Měli k dispozici kartičky pojmů k nalepení a knížky s danou tematikou, které mohli k tvorbě plakátů použít (obr. č. 5, 6).

Kartičky žáci nalepili správně a tím nám ukázali, že daným pojmům rozumí. Také knížky si velmi důkladně prohlíželi a čerpali z nich údaje ke tvoření plakátů. Jakmile žáci své plakáty dokončili, společně jsme si každý plakát ukázali a nakonec vystavili ve třídě.

Obr. č. 1 - Stonožka

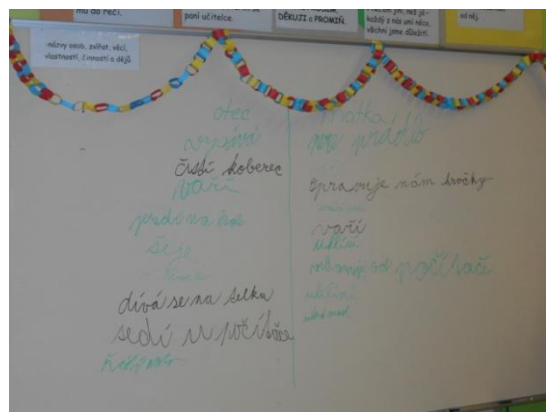
Obr. č. 2 - Stonožka

Obr. č. 3 – Role otec/matka

Obr. č. 4 – Role otec/matka

Obr. č. 5 - Tvoření plakátů

Obr. č. 6 – Tvoření plakátů

ANOTACE

Jméno a příjmení	Lenka Martinovičová
Katedra	Katedra primární a preprimární pedagogiky
Vedoucí práce	Doc. PaedDr. Miluše Rašková, Ph.D.
Rok obhajoby	2017

Název práce	Homosexualita jako pojem sexuální výchovy v primární škole
Název práce v angličtině	Homosexuality as a term of sexual education in a primary school
Anotace práce	Diplomová práce se věnuje homosexualitě jako předmětu sexuální výchovy v primární škole. Teoretická část je zaměřena na homosexualitu, její původ a pojmy s ní souvisejícími. Také se zabývá sexuální výchovou, jejími cíly, obsahem, významem, principy a metodami. Praktická část zjišťuje úroveň znalostí žáků v oblasti homosexuality.
Klíčová slova	Homosexualita, sexuální výchova, rámcový vzdělávací program, učitel sexuální výchovy

<p>Anotace práce v angličtině</p>	<p>The thesis is focused on the homosexuality as a subject of sex education at a primary school. The theoretical part deals with the homosexuality, its origin and the notions concerning the homosexuality. It is also focused on sex education, its aims, content, meaning, principles and methods. The practical part explores the level of students' knowledge about the homosexuality.</p>
<p>Klíčová slova v angličtině</p>	<p>homosexuality, sex education, general educational programme, teacher of sex education</p>
<p>Přílohy</p>	<p>Test a dotazník pro děti Příprava na hodinu sexuální výchovy</p>
<p>Rozsah práce</p>	<p>80 stran</p>
<p>Jazyk práce</p>	<p>Čeština</p>